

1935 JANUÁR—FEBRUÁR

450917

B'NAI B'RITH SZEMLÉ



BCU Cluj-Napoca



BCPER202509891

Biblioteca Universitară „Regina Maria”
din CLUJ.
M. 1274/1936
EXEMPLAR LEGAL.

TARTALOM

A szerkesztőség előszava. — IDEE: Grundsätzliche Betrachtungen über die Tätigkeit unserer A. G. — Dr. Weiss Sándor elnök tv.: Kétféle tradicionalizmus. — Prof. Dr. S. Frankfurter nagy-alelnök tv., Wien: Rendünk fejlődéséről és alapeszméiről. — Dr. Samson R. Hirsch tv., Frankfurt a. M.: Sorsközösség — eszmei közösség. — Dr. M. Lichtmann, Karlsbad: A Rend problematikája. — Die Generalversammlung der A. G. der Transsylvanischen BB-Logen. — Tätigkeitsberichte der Logen. ZSIDÓ VILÁG: Maimonidesz. — Irodalmi jegyzetek. — Külföldi BB-életr.

FRATERNITAS R. T. CLUJ NYOMÁSA, STR. BARON. L. POP 19

INHALT :

Vorwort der Redaktion. — IDEE: Grundsatzliche Betrachtungen über die Taetigkeit unserer A. G. — Br. Praes. Dr. Alexander Weiss: Zweierlei Traditionalismus. — Bf. Grossvizepr. Hofrat Prof. Dr. S. Frankfurter: Zum 90. Ordenstage. — Br. Dr. Samson R. Hirsch: Von der Schicksaigemeinschaft zur Gesinungsgemenischaft. — Br. Dr. M. Lichtmann: Die Problemtik des Ordens. — Die Generalversammlung der A. G. der Transsylvanischen BB-Logen. — Taetigkeitsberichte der Logen. — Maimonides. — Literarische Notizen. — Aus anderen Distrikten.

Az 1934-es évvel a megalakulás és a kifejlés fázisa zárult le az erdélyi BB-páholyok Munkaközösségének életében. Ezt a fázist új munkaperiódus követi nyomon új rezsim, új irányítás alatt. Helyén valónak látjuk, hogy ennél az időbeli határkőnél vissza- és előretekintést adjunk a MK létrejöttére, fejlődésére, az eddigi vezetésben megnyilvánult principiumokra és a holnap programjára, elvi és gyakorlati célkitűzéseire. Ugy érezzük, ezzel becsüljük meg a MK-ben résztvevő sok érdemes és értékes tv. szellemi és gyakorlati munkáját és egyben azt a jelentőséget is, amelyet a MK-nek magának tulajdonítunk.

Szemlénk jelen számában a MK új elnök tv-nek cikket közöljük, mintegy bevezetésül ahhoz az eszmecseréhez, amelyben számos hozzászólásból óhajtjuk a kollektív eredőt meghuzni a MK hivatását, eddigi teljesítményeit és jövőbeni feladatait illetően.

A következő számban a multról szóló ismertetést ad Dr. Kertész Jenő érd. exelnök tv., aki a MK-et öt éven át vezette. Ennek az ismertetésnek a célja az, hogy egy foglalat keretébe állítva láttassuk az elindulás vajadásait, az eredményeket és eredménytelenségeket és látassuk azokat a konstruktív intenciókat, amelyek az erők átcsoportosításához vezettek. Az új és a lelépő elnök tv-ek megnyilatkozásai, akik új szerezosztásban egyazon BB-ügyszereget melegeivel viszik előre a MK ügyét, bizonyára ösztönzői lesznek több értékes tv. hozzászólásának és záloga a további harmónikus építőmunkának.

Kézirat gyanánt

B'NAI B'RITH SZEMLE

AZ ERDÉLYI PÁHOLYOK MUNKAKÖZÖSSÉGÉNEK HAVI KÖZLÖNYE
MONATSHLAETTER DER TRANSSELYV. ARBEITSGEMEINSCHAFT I. O. B. B. IX.

450917

Szemlénk jelen számával, amely hosszabb szünetelés után jelenhetett csak meg 1935 január—februári számként, új évfolyamot kezdünk. Szeretnők, ha a szemle rendszeres megjelenésében nem fordulnának elő a jövőben folytonossági hiányok, ezért meleg szeretettel arra kérjük a szemlereferens és munkatárs tv-eket, legyenek segítségünkre a szerkesztésben, küldjék be közlés végett a páholyaikkban tartott általános érdekű előadásokat és tartsák ébren tv-i körükben a szemle iránti érdeklődést és áldozatkészséget. Támogassanak bennünket abban a törekvésünkben, hogy a szemlét a BB-gondolat hathatós nevelőeszközüvé, az erdélyi BB-élet eleven tükrévé és a páholyok közötti kulturkapcsolat nivós organumává fejleszthessük.

GRUNDZÄTZLICHE BETRACHTUNGEN ÜBER DIE TÄTIGKEIT UNSERER A. G.

Es ist nicht dasselbe ein Programm vor oder nach einer Wahl zu geben, Versprechen abzugeben über deren Einhaltung man sich aus opportunistischen Gründen weniger Rechenschaft abzugeben hat, als in ruhiger Überlegung sich mit seinem eigenem Gewissen zu Rate zu setzen und dann zu erklären: ich will nicht mehr, als ich kann, ich muss aber mit mir selber ins Reine kommen, wozu mich meine Dispositionen, Fertigkeiten, mein Wille, meine Absichten und die Umstände befähigen.

In solchen prekären Fällen kann man an Schopenhauers Ausspruch über den freien Willen, irre werden: „Der Mensch kann tun, wass er will, er kann aber nicht wollen, was er will.“

Werde ich tun können, was ich will, — und was werde ich wollen wollen? Was werden alle die tun können und wollen, die mit mir eine Richtung einzuschlagen, entschlossen sind, bei denen es nicht an einem bewussten Willen fehlen darf, wie er auch bei mir als vorhanden angenommen werden muss! — Was habe ich denn überhaupt zu bieten, was Hoffnungen erwecken half? — „gewisse Erfolge auf anderem Gebiete“, können sich stolz an, — und sind doch das Einzige was ich als Pfand bieten kann und eine Unverbrauchtheit just auf dem neuen Gebiete. Neben dieser Unverbrauchtheit mag es noch die Unerschrockenheit sein, die aus dem Mangel der richtigen Erkenntnis stammt und mutig (manchmal

auch „übermutig“) macht, — und eine ausbesprochene Unkenntnis auf politischem Gebiet der Partei-Weisheiten, — Verbindungen und — Verquickungen, die mich oft etwas sagen lässt, was ein Kenner diplomatisch zu vertuschen zu verschweigen oder zu verkleiden versteht.

Ich habe die Empfindung, dass *mein Mängel* die wertvollsten Aktiva sind, die ich zu bringen vermag. Sollte ich damit andere und mich getäuscht haben, so wird auch dieser Wind für die Zukunft nutzbar gemacht werden müssen.

Da man sich selber aber nicht als einzigen Programm-Punkt hinstellen kann, wenn man sich nicht grade zu einem „Führer“-Prinzip bekennt, — dem es gestattet ist alle Programm-Punkte und Prinzipien zu verleugnen und zu desavouieren und nur die Selbstherrlichkeit der eigenen Person zum Idol zu erheben, — so will ich mich doch in Einigem festlegen, woran ich unentwegt festzuhalten entschlossen bin.

Ich halte die B. B. nicht, und die A. G. noch weniger für einen Klub oder Verein gleichgesinnter, gleichgestellter Menschensinder, am wenigsten für eine Interessengemeinschaft. Im Gegenteil: die verschiedensten Ansichten, Fraktionen, Einstellungen und Temperamente sollen darin vertreten und zu einer Einheit zusammengeschmiedet werden. Also kein Vorzug für Zionisten, aber auch nicht für deren Gegner, kein Vorrecht aber auch keine Zurücksetzung der Assimilanten. Wir wollen, richtiger wir „wollen wollen“ eine auf ethischer Grundlage gestellte Gemeinschaft zur gegenseitigen Förderung jüdischen Geistes, jüdischer Kultur und jüdischer Durchgesselltheit. Wir wollen jede Agression, jeden Nationalismus, der Hass statt Liebe erntet, verbannen und bei aller Begeisterung für Palästina und der überheldenmässigen Neubau und der Pionierarbeiten, unserem Vaterlande ehrliche und treue Bürger sein. Die ethische Grundlage muss dabei immer und ständig unser Hauptprinzip bleiben so in unserem Verhältnis zu den Brüdern wie in dem zur Aussenwelt. Wir treten nicht als fertige, gefestigte Individualitäten in die Loge ein, dort soll erst die Erziehung zur organisatorischen, schaffenden Wohltätigkeit und Hilfsbereitschaft erfolgen, das Verständnis für Schwäche des Nächsten und die alte, edle Gesinnung die Gottesgnadentum bei Schaffenden Künstlern, Gelehrten und Weisen zu würdigen bereit ist, grossgezogen werden.

Niemals darf in diesem Kreis daran vergessen werden, dass nicht das Judentum Gesetze und Ethik Jahrtausende hindurch zu bewahren vermochte, — sondern umgekehrt: diese Gesetze und diese Ethik das Judentum vor der Vernichtung bewahrt haben!

In diesem Sinne nur können wir die A. G. aufzubauen gedenken. Und wenn sich das auch zu sehr als Imaginität anhört, so sei doch gesagt, dass *Friede, Verständnis und Güte* in unserer Relation zur Umwelt und unter uns selbst die ersten und letzten Worte unseres Vorhabens bleiben müssen. Alles andere bleibt Technik der Führung, Rutine, Fertigkeit. Alles andere wird, das dürfen wir ruhig sagen, von selbst sich ergeben.

IDEES.



KÉT FÉLE TRADICIONÁLIZMUS

Irta: Dr. WEISS SÁNDOR elnök tv., Cluj

Mint minden megújulás, a zsidó reneszánsz is száz százalékos. A közelmultból, amely után éles változásként közvetlenül következőzik, mindent elvet, a távoli multból, amelynek emlékképei már tradíciószámba mennek, mindent megragad és követendő példaként állít fel.

A most folyó és elkülönülő zsidó népi, mondjuk nemzeti mozgalom az évszázados beolvadó, asszimilációs kurzussal szemben túlzás nélkül is reneszánsznak nevezhető. A történelem számtalan változata mutatja, hogy nem csak az egyénnek, de egy népnek élete is csak úgy tud a pusztá létezésből, a céltalan vegetálásból egy praktikus és etnikusan is magasabb szférába emelkedni, ha életének eszmei tartalma is van.

A zsidóság, a mai zsidó többség, életének eszmei tartalmát Palesztina ad. Palesztina nemcsak azt jelenti, hogy ultima ratioja a teljesen hontalanná vált és máshol már letelepedni sem tudó zsidónak, nemcsak a vágyat jelenti a saját otthon, a nemzeti otthon iránt, de szimbolizálja a szöges elfordulást is a közelmulttól és az irányvételt a távoli mult, a tradíciók felé. A szimbolikus jellegre, a tradicionalizmus lázas áhítására elég, ha az egyik bazeli cionista kongresszus eseményeit említjük. Ismeretes, hogy a profétikus magasságig emelt és emelkedett Herzl Tivadar az antiszemita mozgalmak hatása alatt szentelte és áldozta is fel életét egy zsidó otthon létesítéséért. Gyors segítséget akart és mert a Palesztináért folyó diplomáciai tárgyalások lassan haladtak előre, a zsidó telepítést, az otthon építését Afrikában akarta azonnal megkezdeni. A kongresszust azonban az eszme fanatizálta és nem annyira a gyakorlati és azonnal lehetséges letelepítés. Palesztina volt az eszme, csak Palesztina kellett a kongresszusnak. Ha jóval később is, ha akkor még szinte utópisztikusan is, de a zsidó fantázia már csak ettől volt mámoros. Herzlnek engednie kellett. Esküdni kellett, hogy Palesztina mellett más tervét el is ejti.

Thomas Mann mondotta a minap Budapesten, hogy egy művészi alkotás nagyvonalúságát a fantáziának az erkölccsel való szerves kapcsolata adja. Ha egy nép életében van alkotó poézis, a Palesztina-eszme valóban az, valóban poetikus. És ha van etikája egy nép honfoglalásának, ez a honfoglalás valóban telve van erkölcsi tartalommal. A nagyvonalúságot tehát Thomas Mann értelmezése szerint sem lehet tőle elvitatni. Kétségtelen előttünk az is, hogy a mindennapi élet kézzelfogható realitásai mellett van más realitás is. Hinniünk kell a fantázia valószínűségében is, ha a képzelet ez? nem a rosszhiszem ingerli, ha a gondolat nem posványból szárnyal fel, hanem morális alapon indul és marad meg. Ha nem így volna, igazi nagyjainkat kellene megtagadnunk, akiket mind képzelő erejük és annak erkölcsössége emelt a magasba.

Az eszmék is az időben virágzanak. Lesznek, hatnak, tette sarkallanak. De egyszer elhalnak. Utánuk azután mások jönnek. Észrevétlenül, sokszor egyidejűleg, de kevésbé virulensen egy eszme már hat a másik életében is.

Az asszimiláció ma többé-kevésbé a múlté. Elvirult, fonnyadó eszme. A történelem-írók majd megállapítják, hogy a zsidó nép életében milyen volt a szerepe.

A palesztinizmus virul ma és jelenti a zsidó tradíciók vállalását is. Mint Palesztina-propaganda, mint visszafordulás mindahhoz, ami az ősi zsidó múltat jelenti, hatásos is. Tömegmozgató erejénél fogva eredményes is. — Számunkra, Rendünk számára, önként felvetődik a kérdés: a tradíciókhoz való szenvedélyes visszafordulás, a multnak fenntartások nélküli, majdnem pszichikus vállalása egyezik-e a mi sajátos gondolkodásunkkal, egyezik-e a mi saját tradícióink szellemével? Rövidesen száz éve lesz annak, hogy Amerikában az első BB-páholy megalakult. A BB-Rend ma tizezrek ritusa és szellemi világa. Ez a szellem mindeneke előtt szabadságot, világosságot, emelkedettséget, az egyéni és társadalmi élet jelenségeivel szemben tehát magas kulturfokot jelent.

Mi a kultura a mai civilizációban? Egyéni, vagy tömegjelensége-e? Fanatizmust, vagy egyéni önmérsékletet jelent-e?

A kultura nyilván az ősemberi vadságok lefaragását, kiművelését jelenti. Ha van — és akadémikusan kétségtelenül van — maximuma a kulturának, akkor ez a maximum az a fok, amely az embert alkalmassá teszi a többi emberrel való olyan együttélésre, amely önkéntes, civilizációs csend- és rendszabály nélkül is fennállani tudó. Erről a legmagasabb kulturfokról lejjebb szállva a kulturáltság valóságos és nem akadémikus egyéni mértékét is az a mód jelöli, ahogy valaki mást, a többi embert elviseli, azok életét, erőfeszítéseit tudomásul veszi. Ez a kör az ismeretek nagyságával együtt bővül, vagy szűkül. A szabad szellemű ember szociális köre nagyobb, a zártabb, korlátozottabb szellemű emberé kisebb. A megismerés, az ismeretszerzés pedig, melytől a szellem kisebb, vagy nagyobb szabadsága, vagy kötöttsége függ, csak egyéni lehet és nem tömeges. Rendünk tagjainak is tradicionálisan és praktikusán is, csak ez lehet a feladata: szabad szellemű, kötetlen gondolkodásu egyéneket kinevelni. A palesztina-tradicionálizmussal szemben tehát mi az egyéni kulturára való törekvést állítjuk céljaink közé, mert az egyetemes célkitűzésünknek ez a megfelelő, mert a fanatikus tradíció-imádat helyett ez a mód a kritikus tradíciótiszteletre tesz majd bennünket alkalmassá.

Jelenti ez valójában a mult megtagadását? Semmiképpen sem. Mindennek van fényes és árnyas oldala, a jó karöltve jár a rosszal. Egy szellemi, tradicionális örökségben is van jó és rossz elem. Aktívnál, pozitív értékké tenni úgy fogjuk ezt az örökséget, ha kétoldalú mérleget állítunk fel és szerető kritikával tudatosítjuk a magunk számára az értéket és elválasztjuk az értéktelentől. Röviden: nemcsak a szíviünkkel hódolunk a mult előtt, de agyunk szabad

mérlegével is. Így eljárva Rendünk magas kulturájú tradíciójának is eleget teszünk és meglátjuk azt az univerzális horizontot, amely megóv bennünket egy szellemi gettó szűkös kínai falaitól is.

RENDÜNK FEJLŐDÉSÉRŐL ÉS ALAPESZMÉIRŐL

Irta: Prof. Dr. S. FRANKFURTER nagy-alelnök tv., Wien

Prof. Dr. S. Frankfurter tv-nek, az ausztriai disztrikt nagy-alelnökének alábbi cikke kivonat az ausztriai általános kulturéletben is nagy szerepet betöltő és nemrégiben magas kitüntetésekben részesült tv. egyik hosszabb tanulmányából, amely a bécsi szemle novemberi számában jelent meg. A Rend egyes fontosabb történelmi adatait tartalmazó és alapeszméit megvilágító cikkekre külön is felhívjuk a tv-ek figyelmét.

1843. október 13-a volt rendünk születésnapja. E napon huszonkét ember, akiket Henry Jones vezetett, Sinsheimers kávéházában az Essex streeten Newyork Cityben összegyűlt és elhatározta, hogy az akkori kor számos baráti egyesületének mintájára testvéri szövetséget létesít. „Szövetségi testvérek“ nevet adtak neki és héber megjelöléssel Bne Brith-nek nevezték el a szó szerinti héber fordítás helyett, mert azt kívánták, hogy a német és a héber név kezdőbetűi ugyanazok legyenek. A B. B. pontosan követte a meglévő testvéregyesületeket, amennyiben magáévá tette a titkot, a szabályok betartását. A rend célja azonban magasabb volt. kölcsönös segélynyújtásnál, vagy más emberbaráti társulásnál. Az új közösségnek az alapítók szándéka szerint mint egyesítő és kulturális tényezőnek kellett hatnia az egész amerikai zsidóság számára, amelyből a múlt század 40-es éveiben nem csak az együttműködés és az egységesség szelleme hiányzott, de éppen úgy a magasabb intellektuálításra való törekvés is. Hogy e hiányt pótolják, a testvéri szervezetet szükségesnek tartották, mivel a zsinagóga a zsidókat összefogó hatalma ellenére is az akkori idők amerikai zsidó világában nem hozta meg a kívánt eredményt. A hitközség szétforgácsolódott a portugál, angol, hollandi és német zsidók ellenséges kongregációjában, mindegyik a maga sajátos minőségével („ritus“). A féltékenységek és a türelmetlenségnek szelleme volt ez, amelyet provinciális ellenszenvék és előítéletek hevítettek és amely megakadályozta az egységet és az együttműködést. Így határozták el Henry Jones és társai egy társaság létesítését, amely a zsidóság tanaira támaszkodva független volt minden doktrínától és dogmától és figyelmen kívül hagyta tagjainak helyi származását. Miután megtalálták a közös alapot, amelyen németek és lengyelek, magyarok és hollandusok, angolok és elzásziak együttműködtek, remélhető volt, hogy az amerikai zsidóság különböző ágazódásaiban kölcsönös türelem és becsülés alakul ki.

Gyors egymásutánban jöttek létre az első páholyok. 1943. november 12-én az első; 1844. február 18-án a második. Ugyancsak ebben az

évben a harmadik számú páholy, Baltimoreban. 1849. március 5-én a negyedik páholy, Cincinattiban. Eddig a legtöbb tag német volt. 1850-ben alakult meg Cincinattiban az első angol nyelvű páholy, amely megteremtette a rituáléknak és szabályoknak angol fordítását. 1858 óta áll fenn a konstitúciós nagypáholy, mint a Rend legfelsőbb fóruma és vezetője és a Rendnek már akkor 20 páholya volt 2218 taggal és 55300 dollár alappal.

Rendünk lényegének megismeréséhez szolgálnak a következők:

1. Az U. O. B. B. (Unabhangiger Orden Bne Brit) angolul I. O. B. B. (Independent Order Bnai Brith) világot átfogó tevékenységű testvéri szervezet különböző közigazgatási körzetekkel, páholyokkal. Jelenleg 17 országban vannak disztriktek és pedig 1—7 Amerikában, 8 Németországban, 9 Romániában, 10 Csehszlovákiában, 11 keleten, 12 Ausztriában, 13 Lengyelországban, 14 Palesztinában, 15 Nagy-Britanniában és Írországban, 16 Egyiptomban, 17 Bulgáriában. Ezenkívül vannak egyes páholyok Argentínában, Braziliában, Kinában, Dániában, Franciaországban és Svájcban. 1926 óta áll fenn „az Amerikán kívüli páholyok munkaközössége, amely fölntartja az összeköttetést a legfelsőbb rendhatósággal Amerikában. A munkaközösség jelenlegi székhelye London.

Ha az a terület, amelyet a B. B. Rend átfog, széles is, mégis kerülni kell az olyan kifejezéseket, mint „világot átfogó“, mert eltekintve attól, hogy egyes országokban egy, két, vagy három páholy van kevés taglétszámmal, figyelembe kell venni, hogy Európa több országában, p. u. Belgiumban, Olaszországban, Oroszországban teljesen hiányoznak. Ha ezt figyelembe vesszük, tudjuk a Rend befolyásának és hatalmának kellő becslését adni. Nem szabad lebecsülni, de nem is szabad túlbecsülni, sőt ellenkezőleg: vegyük figyelembe a tényt, hogy a taglétszám a világ zsidóságának csak fél százalékát teszi ki, — ám így annál inkább becsülni kell a Rend teljesítményeit. Joggal hangoztatható, hogy a Rend nagyot tett és tesz, de hatékonyságának határai korlátozottak és ezeket nem lépheti át. Céljai magasztosak és feladata oly nagy, hogy a közösségen túl nyernek különös jelentőséget. De itt is érvényes az ifjabb Plinius mondata: Amint a szerencse dolga azt tudni, amit az ember akar, éppen úgy a nagyság dolga azt akarni, amit az ember tud. A siker titka a célok gondos mérlegelésében és az eszközök megvizsgálásában áll, amelyeket az elérhetőség szerint kell meghatározni és továbbá abban, hogy a lehetőség határait, a realitás feltételeit és egyben az utat is, amely a kitűzött célhoz vezet, világosan ismerjük fel és ítéljük meg. Már több ízben is megállapították, hogy zsidó részről nem ritkán nagyon is elhanyagolják az elérhető célokra irányuló szemmértéket. Zsidó-ellenes oldalon gyakran találkozunk olyan állítással, hogy létezik a világ zsidóságának egy szervezete, kártékony célokkal és irányzattal. Ezalatt a világ zsidóságának egyetlen akaratban való összefoglalását kell érteni. És ha a „zsidóságot“ helyes értelemben értelmezik, szellemi kultúra, vallás, vagy irodalom tekintetében, mégis hiányzik a teljes közösség tudata és ha egy zsidóság is volna, mégis az erről való felfogás és az ehhez való viszony nagyon is különböző. Még inkább áll ez, ha arra gondolunk, hogy a zsidók különböző országokban egészen más viszonyok és egészen más kulturhatások között élnek, tekintetbe véve nyelvi, műveltségbeli és élet-

szokásaikat. Éppen ezért zsidó oldalról minden elkerülendő, ami ezt a munkára oly kártékony beállítást alátámaszthatja, vagy táplálhatja.

De önmagától érthetődő, amint ezt látni fogjuk, hogy a B. B. Rend mindennel szemben, ami a zsidóságot és a zsidókat illeti, a legéberebb figyelemmel viseltetik, minden célirányos törekvésénél ott van és lehetőségszerint támogatja.

2. A B. B. Rend főadatát a rituálé bevezető sorai, amelyet minden ülés kezdetén az elnök ünnepélyesen felolvas, világosan kifejezik. Ezzel minden eszményi törekvésnek meg van adva útja és mód is adódik, hogy a szövetség talaján közös munkában találkozhassan a zsidóság minden híve bármilyen vallási, vagy politikai irányzathoz is tartozzanak egyesek.

A B. B. Rend nem titkos társaság. A rituáléi és a tétellei ki vannak nyomtatva és azokból a művekből és írásokból, amelyek írásban megjelentek, céljairól és főadatairól bárki tudomást szerezhet. A formák, amelyeket figyelembe vesznek, csak arra a célra szolgálnak, hogy tagjainak összetartozási érzését erősítsék és egyben szimbolizálják.

3. A B. B. Rend meghatározása szerint nem kölcsönös segélynyújtásra alakult társaság, tagjainak nem nyújt személyes anyagi előnyöket és a jelölteknek felvételük tekintetében nem is szabad ilyesmire gondolni. Mégis meghatározó vonása a testvéri szeretet és a jóakarát, nem csak érzületben, de cselekményekben és így a *jótétemények* különböző formáiban is és ebből magától értetődően a szükséges segélynyújtás is következik, amelyet meg kell adni a tagoknak szükség esetén. A Rend kötelességévé teszi tehát az egyes páholyoknak és az összes tagoknak, akik segítséget tudnak nyújtani, hogy a testvéreket kölcsönösen segítsék és támogassák.

4. A Rend demokratikus szervezet, tagjainak akarata irányítja és minden tagnak egyazon joga van. Minden egyes páholy tevékenysége területén autonómiát élvez és hatalmát csak bizonyos fokig korlátozza a konstituáló nagypáholy és a disztrikt-vezetőség. Joggal emelkedik ki a Rend vezetőségének előnyeként, hogy ama kereten belül, amely a Rend céljait és feladatát bekeretezi, nem határozza meg szilárd és megváltoztathatatlan program az egyes páholyok tevékenységét. Saját mérlegelésük szerint e tevékenységet szabadon választhatják meg.

5. A Rend lényegében rejlik és minden belőle következő előfeltétellel összefügg, hogy szabályszerűen tartózkodni kell vallási és politikai kérdésektől. Miután a Rend, amint említettük minden fajta irányzatnak közös talaja kell, hogy legyen, távol kell tartani magától mindent, ami mélyreható ellentéteket okozhat. Moriz Diesterweg pedagógus szép szavai szerint „kivül kell rekednie mindenféle civakodásnak“. A Rend nem akarja, nem tudja és nem is szabad, hogy a zsinagógát pótolja, vagy ellenhatást fejtessen ki vele szemben. Mi olyan zsidó férfiak egyesülete vagyunk, akikről semmi sem idegen, ami zsidó. A zsidó vonást azonban a zsidósághoz való viszony állapítja meg. Ebből következik, hogy a vallás kikapcsolását nem úgy kell fölfogni, hogy arról egyáltalában nem történik említés. Sőt ellenkezőleg: ha a Rend feladataihoz tartozik, hogy megőrizze a zsidóságot, csak úgy értelmezhető, hogy tagjait nem csak a zsidóságban tartja meg, de elmélyíti is benne és így a vallásról, forrásairól tanairól és fejlődéséről szóló előadások és fejtegetések nem zárhatók ki.

Leszegezhető azonban, hogy ismeretek közvetítéséről és nem megtérítéséről van szó, éppen azért minden, ami elválaszt, elkerülendő.

Nem áll másképp a dolog a politikában sem. Nem minden politika, amit annak neveznek. Már az a tény, hogy a B. B. egyesülései nem politikai természetűek, bizonyos értelemben a politika kizárását indokoltá teszik, de ezzel sem az van mondva, hogy nem tarthatók szakértő előadások a politika olyan kérdéseiről, amelyek okulásul és felvilágosításul szolgálnak. És még kevésbé lehet ellenvetést tenni, hogy a zsidóság története és a sorsa a jelenben és a múltban ne csupán az érdeklődés előterében álljon, hanem hogy előadások és beszédek útján meg is tárgyalassék. Ide tartozik minden időszerű zsidókérdés, így különösen Palesztina, amely mindig a vágyak hazája volt, amelyet minden zsidó a lelkével keresett és amelynek a zsidó nép történetében és rítusában oly jelentős szerepe van és amelynek úgy a jelenben, mint a jövőben oly emelkedett jelentőséget tulajdonít.

Ha tehát a Rend lényeges föladata: „népünk szellemi és erkölcsi karakterét tovább fejleszteni és megerősíteni“, az csak úgy teljesíthető, ha az előadások és beszédek bizonyos magaslatra emelkednek, ha távol tartják magukat pártállásponttól, tartalomban és méltóságban megfelelnek annak a méltóságnak, amelyet megőrizni minden testvérnek a kötelessége.

6. Minden egyes páholy rendeltetése szerint erkölcsi munkaközösség és mint ilyen, a Rendnek azt a magas föladatát tüzi ki, hogy „egyesítse a zsidókat az emberiségnek legmagasabb és legideálisabb javainak előmozdítására.“ Amennyiben tagjainak erkölcsi tökéletesítésére törekszik, megkapja a maga részét az emberiség magasabbra fejlesztésében is.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SORSKÖZÖSSÉG — ESZMEI KÖZÖSSÉG

Irta: Dr. SAMSON R. HIRSCH tv., Frankfurt a. M.

Az alábbi cikket kivonatként vettük át szerzőnek a berlini szemlében megjelent hosszabb fejtegetéséből, amely a németországi viszonyokra vonatkozik ugyan, ennek dacára — különösen konkluzióiban — bennünket is érdekel.

Sötét felhő nehezedik a német zsidóság sorsára. És, mintha nem volna elég a külső nyomás, a zsidó sorsközösség beteges párt-hiuságban morzsolja fel magát nemcsak a diasporában, hanem a zsidó reménység országában is. Akárhogyan is alakuljon a jövő, egy bizonyos: zsidó érzületre, közösségi gondolkodásra van szükség! Nem elég, hogy egyes körök kifejtik és érvényesítik a maguk gondolkodását: egyetlen eszmei közösséggé kell lennünk.

De már is hallani az ellenkezéseket jobbról és balról. Azt kérdezik: „Hol maradnak a mi csoportunk, pártunk, szervezetünk érdekei és céljai?“ Mások meg azt mondják: „Az érzülettel és gondolkodással még nem csináltunk semmit! A vallási törvényeket ezekkel még nem teljesítettük.“ Ismét mások azt mondják: „Mire az ér-

sület? Kezekre és gépi erőkre van szükségünk a felépítéshez!”

Ime, válaszunk az egyik csoportnak: „Helyes, az érzület tényleg nem minden! Az érzület csakugyan csak egy minimuma a zsidó emberség lényegének — ez a minimum azonban szükséges, ez a lelki létminimum, hogy a zsidó emberek közössége, hogy klall Jiszraél fennmaradjon!”

És válaszunk a másoknak: „Nem lesz hiány a zsidó építés helyein dolgozó kezekben és számoló agyakban — zsidó érzület, zsidó közösségi eszme nélkül azonban nem lesz felépítve „az ország”!”

Mi zsidók sorsközösség vagyunk, de — éppen napjaink megélésében — eszmei és érzelmi közösséggé kell lennünk. Fel kell ébresztenünk mindenkit, de minden egyes csoportban és szervezetben is, a zsidó közösségi eszmét. A közösségi eszme nem jelenti az individualitás feladását, nem jelenti a gondolkodás és cselekvés uniformizálását: a zsidó eszmei közösség jelenti: az utak és irányzatok különbsége dacára nem elveszíteni szem elől a közösséget!

A német zsidóságban, a mi zsidó közösségünkben van elég valóságos hitközösség és bizonyára fölös számú egyesület és szervezet a zsidó emberek mindenféle kulturális, gazdasági és szociális érdekei számára. Hol ápolják azonban a zsidó-emberi lelki létminimumot, a zsidó érzületet és közösségi eszmét? Nos, a mi Rendünk se nem valóságos, se nem pártpolitikai irányzat. Sem a zsinagógát nem akarja pótolni, sem pártot nem szolgál. A BB-Rend — felfogásom szerint — zsidó emberek szövetsége a zsidó érzület és közösségi eszme ápolására. Itt van, — nem: kellene, hogy legyen a műhelye a zsidó közösségi, a klall-gondolatra való nevelőmunkának.

A REND PROBLÉMATIKÁJA

Irta: Dr. M. LICHTMANN tv.

A karlsbadi BB-páholy tavaly ünnepelte fennállásának 40. évfordulóját. A páholy ez alkalomból előadássorozatot rendezett a Rend alapeszméiről, hivatásáról feladatairól. Ennek az előadásnak a keretében tartotta meg Dr. M. Lichtmann tv. a Rend problematikájáról szóló alábbi előadását, amely oly beható analizist adja a Rend legkülönbözőbb kérdéseinek, hogy helyén valónak látjuk különös nyomatékkal felhívni rá a tv-ek figyelmét.

Negyven év egy páholy életében olyan idő, amely arra készítet, hogy mérleget csináljon az ember, hogy átvizsgáljuk munkásságunkat azért, hogy megállapítsuk, mily utakon jártunk, mily ténykedéseket, sikereket és sikertelenségeket kellett elkönyvelnünk. Ha páholyunk e kronológiája előttünk lesz, biztos vagyok, hogy ez a visszatekintés megelégedést fog kiváltani. Ezelőtt is így ünnepelték az ünnepeket. Az eddig

teljesítettékből, a történelemből merítettük mindig az erőket, hogy tovább haladjunk a megkezdett uton.

Ha nem tartom ma elegendőnek ezt az ünnepi elmélyedést, hanem szükségét érzem, hogy némely magától értetődő dolgot kihámozzak nyilvánvalóságából és ujonnan átgondoljuk azokat, úgy ez azért történik, mert *keresztül* vagyunk, amely tény mélyen belevág életünkbe és közel van ahhoz, hogy magán-, politikai-, gazdasági és kulturális életünket gyökeresen átalakítsa.

A liberális kora a közgazdaság és politika terén igen sok országban véget ért, sok más országban pedig hanyatlásnak indult. A következő kor, mint ennek ellentétje jelenik meg, a politikában mint a tekintély elvén nyugvó állam, a közgazdaságban, mint az autarkia kötött formája. A szabadelvű ideológia megszűnése az összes eddigi kulturális értékeink átértékelődésében nyilvánul meg. Az emberiség fogalma a hatalmi gondolat mögé, a személyiség a tömeg mögé szorul vissza. Az átmeneti idő a két kor között nem telik el surlódás nélkül. Csak nehéz harcok után lép az egyik rendszer a másik helyébe. Az értelem uralmát az irracionális ássa alá, amely új, nem sejtett életerőket ígér. A polgári világ biztos birtoklásából és szilárd pozícióiból kiragad és mythikus erővel új célokat teremt. Így ez az átmeneti kor életfélelemtől telt, amelyből új életerők kell, hogy nőjjenek.

Ehhez járul a zsidóság külön korváltozása, amely az egész zsidó kérdés teljes világossággal és nagyságban felgöngyölítette. A külön zsidó nyomor és zsidó sors végtelenül tragikus formában váltak ismét láthatóvá a világ előtt. A zsidó kérdés sürgős megoldást követel. De ez a megoldás olyanszerű kell, hogy legyen, amely a letűnt korok módszereivel szemben új és hathatósabb utakat keres. *Library Cluj*

Így vetődik ma fel számunkra is új formában *Rendünk problémája*. Azon feladat előtt állunk, hogy az idő fölötti Rend-ideált a mi korunkkal egybeveessük, értékét és további érvényességét megvizsgáljuk.

Természetesen csak néhány főkérdést érinthetünk, illetve Rendünk épületének csak egyes oszlopait, azaz ezeknek szilárdságát vizsgálhatom meg. Itt mindenekelőtt szükséges, hogy az anyagot osztályozzuk és a Rend *tartalmának* problematikáját a Rend *formájának* problematikájától elválasszuk.

Az alapvető kérdések, amelyek most felvetődnek a következők: Szükségesek-e ma a páholyok? Van-e létjogosultságuk belső és külső életünk eme történelmi korszakában, nem utópiák-e a Rend ideáljai, amelyek az élet valóságától távolállanak? Nem vesztenek-e értékükből ezek az ideálok a nagy átértékelésben? A páholyok mint egy virágzásának csúcspontján levő polgárság kreációi, nem veszítették-e el ezen osztály eltűnésével a befolyásukat, nem veszítették-e el létjogosultságukat? Nincsen-e meg a joga a feltörekvő kollektívizmusnak, hogy a magasabb és nagyobb közösségek erejének kis csoportokba való széttagolása ellen fellépjen? A közelmúlt katasztrófális fejlődése következtében nem történtek-e a zsidó-kérdésben olyan eltolódások, hogy a kérdésnek a Rendben való eddigi vezetési módja időszerűtlenné vált? Van-e a páholyoknak erejük és lehetőségük arra, hogy a zsidó életbe aktívan beleszóljanak? Célszerű-e a Rend formája még? A történelem gyors dinamikájával

szemben, nem élte-e tul magát konzervativizmusával, ritusaival és szimbolumaival a kicsiny és exkluzív közösségek formája? Mit adhat ma a Rend az egyes embereknek? Megállapítható-e egy bizonyos Rend-fáradtság és ha igen, melyek az okai? Miért hallunk gyakran olyan panaszokat, hogy az ifjúság kimarad? Csak a radikálizmus hiányában és azon gyakran felhozott okokban rejlik-e a magyarázat, amelyekkel a páholyok előregedésének tételét alátámasztják?

Néhány kérdés ez Rendünk problematikájából, melyek mind erősebben kopogtatnak ajtóinkon. Hogy oly feletetet találhassunk, amely nem csak a helyi viszonyokhoz alkalmazkodjék, hanem általános és alapvető legyen, világosan fel kell fedni Rendünk épületének erkölcsi alapzatát és szembe kell azt helyezni a jelen kor feladataival.

Az idők minden változata alkalmával a látens emberi összefüggések erősebben nyilvánulnak meg. Most is előtérbe került az embernek az embertársához, az egyénnek a kollektivumhoz való viszonya, mialatt az embernek a világhoz és az embernek az istenhez való viszonya hátérbe szorul.

Egyén és közösség, szabadság és kötöttség alapján összeegyeztethetetlen fogalmak. Az egyéni kiélés differenciálódásainak, speciálisíták kiképzésének kora után az emberi társadalom egy reakciója, ezen egyének magasabb egységbe foglalásának processzusa előtt állunk.

Mivel egy magasabb egységnek való alávetés csak a szabadság kárára lehetséges, ez a folyamat nem következhetik be surlódás- és fájdalommentesen. Ez a probléma, amely ma az egész társadalmi struktúrában sürgős megoldásra vár, már a Rend alapításának idején is világos volt és rányomta bélyegét a Rend struktúrájára.

Amerikában eredetileg abból a célból alapították a Rendet, hogy megkönnyítsék a bevándorlóknak az új társadalomban való elhelyezkedését. Keletkezésének idején Európában is az volt a célja, hogy egy magasabb közösségnek való alárendelést készítsen elő.

A Rendalapítás az individuálizmus virágzásának, az értelem korlátlan uralmának korába esik, mikor az életet meg akarták fosztani titkaitól. E kor polgársága a haladás örületének és a személyiség hatalmába vetett hitnek a befolyása alatt állott. Ennek a kornak az ideálja a selfmademan, az ember, aki elszakította az összes kötelékeket, amelyek őt a hagyományokkal összekötötték és a maga erejéből küzdötte fel magát. A polgárság városokban volt koncentrálna, politikai és gazdasági szabadságban volt része és összes életkérdéseinek megoldását a szabadságtól várta. Különben áll ez ama kor zsidó polgárságára. Az emancipáció felszabadította a vallási és társadalmi kötöttségek alól. A közösség alól felszabadulva sok év megkötöttsége után, szenvedélyesen adta át magát a zsidóság a most elnyert szabadságnak.

A feloszlódás e korában gyülekezésre hívott a Rend. A kollektív magatartás helyébe a jóakarát, testvériség és egyetértés elvét helyezte, amely Rendünk jelszavában bennefoglaltatik. Azt hiszem, hogy a Rend ereje a következő években abban a feszültségben volt, amely a páholyon kívüli és a páholyon belüli élet között fennállt. A féktelen szabadság külvilágában volt egy belső kötöttségre alapított közösség, egy sajátos közösség, amelyet Löwenstamm tv. „Soziologie der Logen“ c. tanul-

mányában három karakterisztikummal jellemez: „Mint közös élményem alapuló közösséget, amelyben az emberi együttélés mély összefüggései teljes kifejezésre jutnak, mint lényegbeli közösséget, ahol nem borította árnyékba az egyén személyes létét valamilyen anyagi érdek, hanem belső értéke szerint nyilvánult meg és mint érzelmi közösséget, ellentétben valamely tárgyilagos kulturérték szabad összefogás útján való racionális megvalósításával.“ A Rend engedelmességet követelt, az egész egyéniség teljes odaadását kívánta, az egész embert követelte magának, akit egy magasabb erkölcsi ideál követésére kötelezett.

Említettem már a kérdést, hogy ma, oly időben, amely kollektív életformák felé tendál, nem teljesedett-e be a Rend feladata és hogy a kollektívizmus szigorú logikája nem követeli-e meg a külön csoportok feloszlását, illetve azok behelyezkedését a nagyobb kollektívumban. Egy másik kérdés is jogosult még itt. Azelőtt a Rend nagy ereje abban a feszültségben, ellentétességben állott, hogy a kötetlenség, a külső szabadság idejében a legerősebb kötöttség közössége volt. Ezen feszültség megszüntével nem esik-e el egy igen fontos hajtóerő?

Könnyebben lehet e kérdésre felelni, ha ismerjük azt a különbséget, amely a Rend universalizmusa és a mai kollektívizmus között fennáll. A jelenkori kollektívizmust biológiai, irracionális tendenciák jellemzik. Ez a kollektívizmus egy túlzó intellektualizmus reakciója. Léte a hatalom, az erőszak és a kényszerítés rendszerére épült.

Nem kell-e többre becsülni a Rend kollektívizmusát, amely a közösséghez való kötöttség önkéntes vállalását jelenti és erkölcsi kötelezettségből, erkölcsi szabályból fakad, mint azt a kollektívizmust, amely az embereket egy tömegmozgalom nyomása alatt kényszerítően ragadja magával és ezen hatalmi gondolat eszközeivé teszi?

A Rendnek a kollektivitásról való felfogása az emberi együttélés elvei gyanánt a megbecsülést, bizalmat, jóakaratot, békességet és egyetértést jelöli meg. Az a kérdés, hogy a Rend jelszavában kifejezésre jutó ezen alapelvek közösségfejlesztők-e, vagy csak közösséget konzerválók, külön tanulmányt érdemelne. Itt csak azt hangsúlyozom ki, hogy ezen utópiák mithikus ereje életet-elevenítő és utmutató. Az ideál legerősebb ereje és benső értéke abban áll, hogy tulfokozásában teremtő erő van, amely képes irányt szabni az életnek.

Ellenvetésként joggal lehet megemlíteni, hogy a Rend alapelvei érvényesek egyes emberek egymásközi viszonyára, de nem kötelezőek a nagy anonim közösség viszonyaira. Ez az ideológia egy hasonlóan és nemesen gondolkodó emberek körének van szánva, a nagy közösségre való hatása azonban vitás.

A Rend-i gondolat ereje abban áll, hogy a személyiség nevelésével kiemeli a kollektívumot a tömegkultusz köréből és az erkölcsi törvény szférájába emeli.

Az egyes emberek megbecsülésével és egyenjogúságuk elismerésével, egy bizalmi kör megteremtésével olyan atmoszféra teremődik, amelyben korunk legsúlyosabb erkölcsi krízise, a bizalmi krízis, megszűn-tethető lesz.

A személyiség ilven nevelésével W. v. Humboldt egyik mondása szerint egyben a legmagasabb kollektív cél érdekében is dolgozunk. „Általánosan működni, ez azt jelenti, hogy az emberiség jellemére hatunk és így cselekszik mindenki, mivelv magára, csak saját magára hat.“

A külső és belső világ közti feszültség fontos és a Rend nem mellőzheti ezt. Éppen ezért a kötöttség és a szabadság-nélküliség idejében a páholyok olyan várak kell, hogy legyenek, ahol az emberiséget mű-

velik, a szabadságot, művészetet és tudományt nagyrabecsülik.

A Rend főkérdése kétségtől a zsidó-kérdés. A Rend megalapítása Európában a társadalmi antiszemitizmus reakciójaként történt, amelyet az emancipáció nem tüntethetett el. Néhány helyen a Rend alapítása reakció volt zsidó tagoknak más erkölcsi közösségekből való kizárásával szemben. Évtizedek voltak szükségesek, míg a Rend *a védelmi állapot negatívumai után megtalálta az utat a zsidóságon belül való aktív tevékenységhez.*

A XVIII. század emberiség-ideálja, humanizmusa nem akart az egyes ember és az emberiség között olyan külön formákat elismerni, amelyek az általános emberi egyenlőségre és az általános emberi haladásra való törekvésében akadályozhatnák. Az egyenlőség mindent felölélő ideálja oly követelményeket foglalt magában, amelyek nem egyeztek a valósággal. Az a kísérlet, hogy ezeket az ideálokat megvalósítsák, az élet valóságán csődöt mondott, úgy, hogy az emberiség megszorítás nélküli ideálja helyébe a XIX. században mint ahogy azt Max Brod mondja — a *nemzeti humanizmus* lépett, amely ezeket az ideálokat a valósághoz akarja szabni. Tulzásai sovinizmushoz vezettek és olyan nemzeti imperializmussá fajultak, amelyek életünket a legerősebben befolyásolják. A nemzeti ideológia, amely a politika közkinccse már, a nemzeti közösség kiélését és kiművelését követeli abban a meggyőződésben, hogy csak a saját népiségén keresztül vezet az út az igazi emberiséghez.

A nemzeti elemnek a humanitásba való kihangsúlyozása és a zsidóság helyzetének sajátságos alakulása miatt a zsidó kérdés a Rend főkérdése lett.

Ezzel a főkérdéssel az állott szemben, hogy a Rend törvényei szerint a politika és a vallás ki voltak rekesztve a páholy-életből. Az a kérdés vetődik fel, hogy egy olyan közösség keretei közül, amely az embert teljesen magába akarja fogadni, hogyan lehet kizárni az emberi lét két legfontosabb kérdését, az ember viszonyának kérdését az emberekhez, azaz a politikát és az ember legbelsőbb viszonyának kérdését a léthez, azaz a vallást. A teljesség és a semlegesség közötti ellentmondás a legélesebb ellentétet helyezi így módon egymással szembe és a Rend életének legfontosabb kérdésévé válik.

Itt meg kell jegyezni, hogy habár a vallás és a politika ki voltak rekesztve a Rendből, mégis hatással voltak a páholyéletre. Háládatos felment volna kimutatni, hogy milyen befolyással volt a Rend a zsidó élet két másolására: a vallásra és a zsidó politikára. A Rend alapításának idején, amely tipikusan vallásellenes hangulatu kor volt, a Rend hatalmas teljesítménye volt az, hogy a hagyománynak új életet adott. Rámutatott a szimbolum öserejére, amidőn a felvilágosodottság elvetette ezt a formalizmust. A páholyok konzervatív magatartásában nagy értékek voltak. Azaz, hogy a szimbolumokat új életre keltette és visszavezette a zsidó otthonba, a Rend ösztönösen védőfalat emel a fenyegető racionalisztikus bomlási folyamattal szemben.

Hogy mily befolyással volt a Rend a zsidó politikára, azt a zsidó közösség és a Rend 90 éves történelmének összevetéséből lehet megállapítani. Ismeretes Amerikának az amerikai páholyok intervenciójára történt közbelépései az orosz-zsidók érdekében, stb. eléggé ismertek. De a Rend nagy munkája azokban a kis intervenciókban van, amelyek egyes esetekre korlátozódtak, de amelyek az egész közösségre hasznosak voltak. A Rend vezető egyéniségeinek együttműködése a Jewish Agencyvel és a Keren Hajeszod támogatása bizonyos lendületet vittek a Palesz-

tina-munkába. Mégis a Rendnek a zsidó politikában való részvétele a jótékonyosság bélyegét hordja magán.

De elmehet-e semlegesen egy olyan intézmény, amely a zsidó egyetem teljes odaadását követeli, a zsidó lét alapkérdései mellett? Egy biztos: *a páholy nem párt*, lényege szerint nem is lehet az, mert *teljesen* elfordult a hatalmi gondolatától és egoizmustól, mert nem fogadja el a párt formáját és módszereit. Céljainak általánossága *pártfőlöttiséghez* vezet, amelyet meg kell tartania. Abból a felismerésből kiindulva azonban, hogy a zsidó kérdés a Rend életének centrális problémája, tudnunk kell helyesen a semlegességet értelmezni, kiszélesíteni a páholy tevékenységét és bevonni működési körébe az egész zsidó életet. Lehetetlen, hogy hasonló felfogású emberek egy olyan kör tagjai legyenek, amelyben nincs meg a lehetőség arra, hogy egy olyan gondolat megvalósításáért dolgozzanak, amelyet alapvetőnek tartanak.

Azt hiszem, hogy a páholyok nem kell, hogy megelégedjenek, mint ahogyan azt Amerikában teszik, az anti-defamation-nal, a védelemmel. E védelmi munka értékének, vagy értéktelenségének megítélése külön lapra tartozik. Most az a lényeges, hogy a páholyok közelebb kerüljenek a zsidó történelemhez, a zsidó jelenhez és a zsidó jövőhöz.

Nem lehet még ítéletet mondani arról, hogy a páholyok Palesztinában a szellemi életre, az építésre, a zsidó közösség megszervezésére és megalapozására milyen befolyással vannak. Az egész Rendnek szoros kapcsolatot kell teremtenie a palesztinai testvérekkel és figyelemmel kell követnie az ottani páholyok működési lehetőségét.

A Rendnek, mint erkölcsi közösségnek egyik nagy feladata szerintem a közel jövőben az *erkölcsi és kulturális munkásság*. A Palesztinán kívüli páholyoknak számolniuk kell azon feladatkörrel, amely a zsidók külön közösségi helyzetéből ered. A zsidók külön közösségének a helyzete nemcsak ott nehéz, ahol egy politikai dogma mint pl a fajelmélet, kiközösítette őket, hanem ott is, ahol a demokrácia jogi egyenlőséget látszik biztosítani a számukra.

Minden kisebbség kényes helyzete csak *tapintattal*, a kellő távolság betartásával oldható meg. De a kisebbség ezen magatartása nem teremthetik meg törvényes kötelezettség útján, hanem csak erkölcsi norma diktálhatja azt. Ez az erkölcsi norma *önkormányzást és kisebbségi helyzet felismeréséből eredő sajátos magatartást követel meg. Itt a páholyok nevelő munkája számára széles és hálás tér nyílik.*

Most pedig a problematika második részéről, a Rend formájáról. Van-e még létjogosultsága a Rend formájának? Mielőtt felelnék, néhány szót a Rend lényegéről! *Rend alatt olyan egyesületet szoktunk érteni, akik bizonyos ideálok megvalósítására egyesültek, akik egész lényüket odaadják. Céljaik kizárólagossága, akaratuk feltétlensége, ezek az ismertető jelei a Rend tagjainak, akik ily tevékenységben való részvételre egyesültek. A Rendhez való tartozás aktív együttműködéssel jár, a Rend nem ismer passzív tagokat. Az egyenlő jogokkal szemben éppoly nehéz kötelezettségek állanak. A humanitárius célokon kívül a Rend tagjai egymás örömeiben és bánatában is részt vesznek. (Hogy megvalósítsák a tagok egyenlőségét, a vallásos Rendek vagyontalanságra és cölibátusra kötelezték tagjaikat.)*

E kicsiny csoportok működési lehetősége, amelyek mint valami szilárd támasztékok vannak a társadalmi életben elhelyezve, ma már nem vitás. A Rend ideáljának főerőssége abban áll, hogy a Rend tagjaitól az *eszmény és az élet összhangját követeli. A legmagasabbrendű propaganda egy gondolat számára az, hogy a szellemi magatartás tisztaságát*

és komolyságát a legerőteljesebben dokumentálja. *A Rend megkívánja, hogy a Rend gondolata a testvérek értelmét és érzelmeit uralja, hogy az egész embert magával ragadja és a Rend föltétlen szolgálatára kötelezze.*

Nagy és hathatós gondolatok mindig olyan kisebbségek köréből származtak, akik azt a nehéz feladatot vállalták magukra, hogy egész egyéniségüket átadják egy gondolatnak éppen úgy, mint ahogy ma a haditudomány megint igen nagy értéket lát az elit-rohamcsapatokban, amelyek ha megbízhatók és jól vannak kiképezve, a leghathatósabb harci eszközök.

A zsidó-kérdés tárgyalásánál rámutattam már arra, hogy mily nehezen egyeztethető össze a Rend teljessége a semlegesség kívánalmával. Hogyha nem akarjuk a Rend céljait és törekvéseit mellőzni, akkor azt hiszem, ennek az alapján összeegyeztethetetlen két fogalomnak a szintézise csak egy más síkon lehetséges.

Hogy éppen a mi Rendünk vette fel formája alkotó részeként a semlegességet, ebben én a zsidó dualizmus kifejezését látom, amely a kollektívum elismerése mellett az egyén szabadságát sértetlenül hagyja, amely az egyes egyéniség becsülésében nem engedi meg annak a kollektívumban való teljes feloldását. *A semlegesség csak a vita formájában való jóakaratot jelentheti, de nem válhatik a célokkal szemben való semlegességgé, amely céloknak közössége és kötelező ereje már elejétől kezdve adva kell, hogy legyen.*

Ezzel van összefüggésben a Rend demokráciájának és tekintélyelvének különben megoldhatatlan ellentétessége. Ez a probléma a Rendben olyan megoldást talált, amely a Rend sajátos felépítéséből adódik. A tv-k egyenlő értékűsége, a kölcsönös megbecsülés és bizalom követelményei, amelyeket a Rend állít fel, az igaz demokráciának alapjai. Nem összeegyeztethetetlen ezzel az, hogy a Rendben szigorú hierarchia és az elnökök tekintélyén alapuló szerepe van. Az elnök a vele egyfelfogásuak bizalmára támaszkodik és cselekedeteinek bírálata is jóakaratból fakadó meggyőződésben történik. A demokratikus és a tekintély alapján álló forma közötti feszültség áthidalása lehetséges egy olyan körben, amelynek sugarát a személyi bizalom képezi.

Gyakran és különösen Amerikában kísérelték meg azt, hogy a környező világoproblémáit, még pedig a demokrácia kérdését a Rendbe bevigyék és nagyobb nyilvánosság és a nők felvételének kérdését megvitassák. Az európai Rend ezeket a javaslatokat elvetette abból a helyes meggyőződésből kiindulva, hogy a Rend egyik főcélja, a tv-k lelki egyenlőségének megteremtése, a különböző nemű tagoknál nem ugyanazon alapvonalak alapján áll-e fel. A Rend kifelé való terjeszkedésének kérdésében az az álláspont alakult, hogy a Rendnek kifelé nem szavakkal, hanem tettekkel kell hatni.

Egy másik kérdésnek fog kelleni a következő években nagyobb fontosságot tulajdonítani. Ez a Rend számszerű megnagyobbításának, vagy kibővítésének kérdése. A mennyiségben, vagy a minőségben van-e a Rend ereje? Nem áll-e fenn az a veszély, hogy egy bizonyos határon túl a megnagyobbított taglétszám más minőséget hoz létre?

A Rend lényege a minőség által van meghatározva. A létszám korlátait abban a bizalmi radiusban leli, amely még bensőséges személyi érintkezést tesz lehetővé. Ezért volt szükséges már kezdettől fogva egy maximumot megállapítani, amelynek túllépése új páholy alapításához kellett, hogy vezessen.

Egész biztos, feladatunk nekünk, hogy hívjunk magunk közé minden nemesen gondolkodó zsidót a munkánkban való részvételre. A Rend meg-

változott helyzete miatt azonban még nagyobb súlyt kell helyezniünk az egyesek személyi és szellemi magatartására. Mivelhogy a Rend nemcsak társadalmi faktor, hanem élcsapat kell, hogy legyen, amely a zsidó életben nagy szerepet játszik, a belépni akarók alkalmassága is nem csupán társadalmi, hanem más szempontokból is bírálendő. Középosztályunk elszegényedése miatt nem helyezhetünk nagy súlyt a biztos, rendezett anyagi körülményekre, amint hogy karitatív működésünk sem lesz — vagyontalanságunk miatt — olyan fontosságu, mint amilyen eddig volt. A kiválasztás a szellemi alkalmasság szempontjai szerint kell, hogy történjék. Más rendek a végleges belépés előtt előkészítési időt írnak elő, mi, talán helytelenül, a lélektani tapasztalat e munkáját csak kevesekre bizzuk.

Ezen korlátozásoknak gyakran azt vetették ellen, hogy ily módon tisztí páholyokat teremtünk, amelyek közkatonák nélkül állják a harcot. De ma éppen felelősségük tudatában lévő és felelősségteljes zsidók hiányzanak, akik az eszmétől vezettetve és annak értéke iránti hitükben nem törhetnek le a hétköznapiok méltatlanságai közepette. E férfiaknak a pilanatnyi kétségbeeséstől és szenvedélytől távol eső uton kell járniok, amely irányítója kell, hogy legyen másoknak is, akiket támogatni és bátorítani kell. Ha a Rend teljesíteni akarja feladatát, akkor akarásának feltétlenségével szembe kell tudnia szállani azzal a fatalizmussal, amely sorainkat fenyegeti.

Ha a Rendet egy ilyen egységes akarat fogja áthatni, akkor megvalósíthatja azt a feladatot, melyet 1928-ban Prof. Baeck nagyzelnök tv. tűzött ki és ez az, hogy a zsidó férfi ideálja legyen, amely helyesen felfogva, zsidóságának bátran való elismerésével és ennek megfelelő tevékenységével általános emberi ideál is lesz.

Ha ezekkel a gondolatokkal foglalkozik az ember, arra a meggyőződésre jut, hogy a Rend tartalmának minden konzervatizmusa, formáinak minden merevsége mellett mégis eléggé elasztikus ahhoz, hogy a felvetődő feladatokat megoldja, ha olyan embereik vannak, akik az időfolyótti gondolatokat és a régi formákat azzal a szellemmel telítik, amelyet az idő és kényszerűség követel.

GENERALVERSAMMLUNG DER AG DER TRANSZSYLVANISCHEN BB-LOGEN

Am 25. Dezember tagte in der Clujer Schalom-Loge die XIII. ordentliche Generalversammlung der Arbeitsgemeinschaft der Transzylvanischen BB-Logen. Bei diesem Anlasse wurde der für das Jahr 1935 gewählte Beamtenrat der Schalom-Loge, mit Br. Präs. Dr. Alexander Weiss an der Spitze, feierlich installiert und sechs neuaufgenommene Brüder eingeführt. Die Festsitzung der Schalom-Loge und das darauf folgende Bankett, auf dem mehrere schwungvolle Reden gehalten wurden, gestalteten die Generalversammlung auch äusserlich erhebend und erlebnisreich.

Auch die Tagesordnung und die gefassten Beschlüsse der Generalversammlung sind von einer besonderen Bedeutung. Mit dieser Generalversammlung schliesst nämlich die Schaffungsperiode

und die erste fünfjährige Entwicklungsphase der AG und beginnt eine neue Epoche der Weiterentwicklung. Die Generalversammlung bildete aber nicht nur in zeitlicher, sondern auch in persönlicher Beziehung eine Grenzstation. Br. Präs. Dr. Eugen Kertész, der in der Schaffung der AG, in ihrem organisatorischen Ausbau, in der Festlegung ihrer Rahmen und ihrer Berufung und in der Fundierung ihrer sozialen Arbeit eine historische Aufgabe leistete, weigerte sich das Präsidium wieder anzunehmen und schlug als Präsidenten den Br. Izsó Diamant, Exvizepräs. der Schalom-Loge, der auch bisher ein aktiver Faktor der AG war, vor.

Die Generalversammlung hat den Antrag einstimmig angenommen und wählte mit grosser Begeisterung den Br. Izsó Diamant zum Präsidenten der AG. Br. Expräs. Dr. Eugen Kertész hat — seine Anhänglichkeit zur AG. dokumentierend — in loyaler Weise das Amt des Generalsekretärs angenommen so, dass die AG. seine wertvolle Arbeitsbereitschaft auch weiterhin nicht entbehren wird.

Zu Vizepräsidenten wurden die BBr. Dr. Josef Fischer, (Schalom-Cluj) und Br. Expräs. Dr. Paul Markovits (Jezira-Oradea) gewählt. Es wurde noch eine Geschäftsleitung gewählt, in welcher die Schalom-Loge, als Residenzloge der AG. durch 6 BBr., während die anderen 6 Mitgliedslogen durch je einen Bruder vertreten sind. Die Geschäftsleitung besteht demnach aus folgenden Brüdern: Br. Präs. Dr. Hermann Feiner (Ahava-Brasov), Br. Mentor Béla Senensieb (Avoda-Târgumures), Br. Mentor Dr. Isidor Tenner (Emuna-Timisoara), Br. Expräs. Dr. Paul Markovits (Jezira-Oradea), Br. Alexander Herzog (Or-Arad), BBr. Dr. Josef Fischer, Maximilian Glanz, Dr. Josef Hamburg, Vizepräs. Julius Klein, Dr. Ernst Marton, Präs. Dr. Alexander Weiss (Schalom-Cluj) und Br. Dr. Sámuel Fischer (Unitas-Sátmar).

Den ersten Punkt der Tagesordnung der Generalversammlung bildete die Diskussion über den Tätigkeitsbericht des Br. Sekr. Andor Leichtmann. Der Bericht bot eine Übersicht über die Umstände, unter denen die Arbeit der AG. im letzten Jahre vor sich ging und schilderte eingehend einen jeden Zweig dieser Arbeit. Im Rahmen des Berichtes referierte Br. Leichtmann über die zum Zwecke des Ausbaues und der Festigung der Organisation ausgeübte Tätigkeit, über die Hilfsarbeit zu Gunsten der deutschen Flüchtlinge und über die Tätigkeit und aktuellen Problemen der unter der Patronanz der AG. wirkenden Institutionen (Siebenbürgisch-Jüdischer Studentenhilfsverein, Lehrlingsheime, Landwirtschaftliche Farm, Krankenhäuser), usw.

Zum Bericht hat Br. Dr. Ernst Deutsch (Ahava) das Wort ergriffen der die Notwendigkeit der Zusammenarbeit aller Distriktslogen betonte, wonach der Bericht einstimmig angenommen wurde.

Ebenso wurden auch der Finanzbericht vom Jahre 1934 und der Budgetvorschlag für das Jahr 1935 einstimmig angenommen. Im Laufe der anknüpfenden Diskussion erklärte der Br. Präs. Dr. Ludwig Löwenstein (Avoda), dass seine Loge auch weiterhin bereit ist die der Bözödjfaluer Ger-Gemeinde bisher gewährte Un-

terstützung flüssig zu machen. Das angenommene Budget sieht ausser den Administrationskosten auch für Kulturzwecke und Jugendarbeit gewisse Beträge vor.

Eindringlich wurde die Frage der Reformierung der Sterbekasse behandelt. Im Sinne eines Antrages der w. Ahava-Loge löste die Generalversammlung diese Frage so, dass die Mitgliedslogen der AG. einen gemeinsamen Reservefonds für Sterbefälle schaffen, welcher zur Unterstützung der Hinterbliebenen der verstorbenen BBr. verwendet werden wird. Auf diese Unterstützung haben auch wohlhabende Hinterbliebene von verstorbenen BBr. das Recht, die aber in den bisherigen Fällen nicht nur aus ihrem Recht kein Gebrauch machten, sondern die Unterstützungsbeträge auch mit eigenen beträchtlichen Spenden ergänzten und zur Schaffung grosser Stiftungen zum Andenken der verstorbenen BBr. beitrugen.

Nach einer langen Vorbereitung hat auch die von der Cernăuți-er w. Orient-Loge angeregte Aktion zur Konstituierung eines Zentralwirtschaftsrates ihre Lösung gefunden. Die Generalversammlung hat sämtliche diesbezügliche Anträge der w. Orient-Loge angenommen und beauftragte den Br. Präs. Izsó Diamant, in den Einzelheiten mit der w. Orient-Loge unmittelbar zu verhandeln.

Auch die Schulfrage wurde in der Generalversammlung eingehend erörtert. Unter den gegebenen Umständen konnten die bisherigen Bemühungen keine Erfolge zeitigen und es wurde deshalb beschlossen, die Arbeit des nächsten Jahres auf Grund der in der Generalversammlung neuaufgeworfenen Vorschläge fortzusetzen.

Eine grosse Aufgabe löste die Generalversammlung mit der Liquidierung der noch bestandenen Lasten der Schulbücheraktion, welche die Schulkinder der jüdischen Volksschulen mit entsprechendem Lesestoff versorgte.

Im Rahmen der Diskussion über die Tätigkeit der unter der Patronanz der AG. stehenden Institutionen hielt Br. Alexander Bornstein (Or-Arad) eine sehr beachtenswerte Erörterung bezüglich der ökonomischen Fragen des Studentenhilfsvereins. Auf Grund seiner eigenen Erfahrungen, die er sich im Laufe seiner in den Arader Institutionen ausgeübten uneigennützigen Arbeit verschaffte, machte er einige neue Vorschläge, die an die Leitung des Studentenhilfsvereins weiterbefördert wurden.

Auf Grund eines Referates des Br. Sekr. Leichtmann wurde auch die Frage der Lehrlingsheime eingehend diskutiert. In dieser Frage gelangte die Generalversammlung zu einer prinzipiellen Stellungnahme, während die praktische Lösung der Gegenstand einer weiteren Vorbereitungsarbeit sein wird.

Mit grossem Interesse wurde das Referat des Br. Mentor Dr. Isidor Tenner (Emuna-Timisoara) betreffs der in Timisoara errichteten landwirtschaftlichen Farm und ihres Arbeitsprogrammes verfolgt. Zu diesem Referate machte Br. Vizepräs. der AG. Dr. Josef Fischer einige prinzipielle Bemerkungen, in denen er sich mit der Rolle der Farm im Umschichtungsprozess, mit ihrem Verhältnis

zur Chaluzbewegung und mit ihren aktuellen finanziellen Fragen beschäftigte. Die Generalversammlung beschloss, dass im Interesse der Weiterentwicklung der Farm, einige Mitglieder der w. Emuna-Loge die Schwesterlogen besuchen und über diese Institution Vorträge halten werden.

Die Frage der Zusammenarbeit der unter der Patronanz der AG. wirkenden jüdischen Krankenhäuser von Cluj und Oradea wurde einem unter dem Präsidium des Br. Präs. Izsó Diamant konstituierten Komitee zugewiesen.

Zahlreiche Fragen, wie z. B. die der Schwesternvereinigung der Schalom-Loge, der Monatsblätter usw., welche keiner Neubehandlungen bedürften, wurden im Rahmen des Jahresberichts ohne Diskussion erledigt.

Anlässlich der Generalversammlung wurde auch eine geschlossene Präsidialsitzung abgehalten, in welcher einige sehr wichtige Beschlüsse gefasst wurden. Diese Beschlüsse stehen grösstenteils mit dem Arbeitsprogramm in Zusammenhang, welches in der letzteren Tagung der europäischen AG. festgelegt wurde und mit dessen Durchführung der sw. Br. Grosspräsident Dr. Josef Popper seitens der europäischen AG. beauftragt wurde.

TAETIGKEITSBERICHTE DER LOGEN

EMUNAH ist die jüngste Loge des IX. Distriktes. In 1932 gegründet, hat sie die Zahl ihrer Mitglieder von dem bescheidenen Anfang von 25 Mitgliedern auf 47 erhöhen können. Es sei hiebei bemerkt, dass dem gesunden, vorsichtigen Aufbau des Fundamentes der Loge eine besondere Wichtigkeit beigemessen und deshalb die Auswahl der neuen Mitglieder mit grosser Sorgfalt vorgenommen wurde.

Die Taetigkeit der Loge waehrend des 2½ jaehrigen Bestandes derselben moechten wir in drei Gruppen teilen:

1. Kulturelles Gebiet;
2. Charitative Arbeit;
3. Arbeit auf dem Gebiete der Berufsumschichtung.

Hervorgehoben sei, dass die gesamte Taetigkeit in inniger Zusammenarbeit mit der Arbeitsgemeinschaft der transsylvanischen Logen des IX. Distriktes und mit gegenseitiger Unterstuetzung der dieser Arbeitsgemeinschaft angehoerenden 7 Logen vor sich ging. Es folgt nun eine kurze Übersicht über die bescheidene Arbeit der Loge:

1. Gruppe. Es wurden waehrend der ganzen Zeit des Bestandes der Loge wenigstens einmal monatlich Vortraege gehalten, deren Gegenstand sehr verschieden war. Auf dem Programm waren wissenschaftliche Fragen, wirtschaftliche Probleme, Fragen des Palestina-Aufbaues und Vortraege über den Logengedanken und die

Logenaufgaben. Mitunter waren diese Vortraege auch von den Schwestern besucht und unter den Vortragenden befanden sich Brüder der Nachbarlogen und auch eine Schwester und einige Brüder aus dem Auslande, hervorragende Kaempfer der zionistischen Organisation.

2. Gruppe. In jedem Jahre, jetzt also zum drittenmal, wurde eine Winterhilfsaktion abgewickelt. Diese Arbeit wurde Arm in Arm mit einem Wohltätigkeitsverein geleistet und umfasste die Winterbekleidung saemtlicher bedürftiger Schüler der israelitischen Schulen der Stadt; nach Massgabe der zur Verfügung stehenden Mittel wurden auch die staatlichen Schulen bedacht.

Alljaehrlich wurde einigen Schulen eine materielle Unterstützung gewahrt zum Einkauf von Schulbüchern für arme Schulkinder, welche von den hiesigen Frauenvereinen organisiert wurde. Wir nahmen materiell Teil an der Gründung eines Altersheimes in einer benachbarten Stadt, wo einige Mitglieder der Loge wohnhaft sind. Die Mitglieder der Loge sind ohne Ausnahme beteiligt an dem Vereine der transsylvanischen Studentenhilfe, welche in der Universitaetsstadt Cluj, ein Tagesheim und eine „Menza academica“ für die Universitaetshörer unterhaelt. Unsere Loge leistet auch organisatorische Arbeit für diesen Verein im Kreise der Aussenstehenden. Es sei erwaeht, dass die Loge sich seit ihrem Bestande in 10 Faellen an der regulaeren Hilfe beteiligt hat, welche laut einer Vereinbarung der transsylvanischen Logen den Hinterbliebenen verstorbener Brüder geleistet wird, wenn sie darauf angewiesen sind.

3. Gruppe. In diesen Belang gehört die individuelle und auch gemeinsame Teilnahme der Brüder an der Ussischkin-Aktion, an der Arlosoroff-Aktion, und eine Aktion, im Verlaufe welcher dem Keren Kayemeth Lejissrael ein grösserer Beitrag der Loge zugeführt wurde.

Die Loge hat die Errichtung einer Patronage-Vereinigung in Angriff genommen, welche es sich zur Aufgabe machen soll, jüdische Schulen und andere Institutionen im Interesse der Berufumschichtung zu unterstützen. Diese Arbeit ist noch im Laufe.

Zuletzt sei erwähnt, dass die Loge mit tatkraeftiger Unterstützung der Nachbarlogen und der transsylvanischen Arbeitsgemeinschaft eine landwirtschaftliche Farm, genannt „HERCULES FARM“ errichtet hat, deren Installation bis zum Frühling beendet sein wird. Diese Institution wird jüdische Knaben im Alter von 14 bis 17 Jahren in einem 3 jaehrigen Kurs zu tüchtigen Obst-Blumen-Gemüse- und Ziergaertnern und Landwirten erziehen. Sie wird vorerst im ersten Jahrgange nur 8, in 3 Jahrgaengen insgesamt nur 24 Knaben beherbergen. Sie soll aber, wenn sich die landwirtschaftliche Berufswahl durchsetzt, den Auftakt bilden zur Errichtung aehnlicher Institutionen in den anderen Staedten dieses Landesteiles. Wir halten es als unsere Pflicht dankbar des Umstandes zu erwaeennen, dass die Loge in allen grösseren Aktionen, so insbesondere bei der Errichtung der Farm, auch von den der Loge nicht

angehörenden Kreisen, opferbereit unterstützt wird. Die wiederholt bewaehrte Spendewilligkeit der Aussenstehenden für die von uns organisierten Aufgaben ist ein wertvolles Ergebnis der propagatorischen Taetigkeit der Brüder.

AHOVA — BRASOV.

Die Loge hatte zu Beginn des Jahres 1934. 36 Mitglieder und hat im abgelaufenem Jahre 4 Brüder eingeführt, so dass der Gesamtstand am 31. Dezember 1934. 40 Brüder betrug.

Hievon entfallen auf Kronstadt 31 und auf aussenwärtige Mitglieder 9 Brüder. Im Verlaufe des Jahres 1934. haben noch 4 Brüder ihren Sitz aus Kronstadt verlegt, so dass am Ende des Jahres in Kronstadt 29 Brüder aussässig waren, in Bukarest 5, in Sibiu 4 und in Ploesti 2.

Im abgelaufenem Jahre wurden 16 Sitzungen abgehalten, hievon eine Festsitzung. Die Sitzungen waren durchschnittlich von 21 Brüdern besucht.

Im Laufe des Jahres wurden folgende Vorträge und Referate gehalten:

Br. Dr. Deutsch: „Aus dem Jahresberichte des österreichischen Distriktes.“

Br. Dr. Deutsch: „Probleme der jüd. Jugenderziehung.“ (Einführung.)

Br. Dr. Feiner: „Die deutschen Logen im Dritten-Reiche.“

Br. Dr. Feiner: „Jahresbericht des czechoslovakischen Distriktes.“

Br. I. Sebesi: „Tätigkeit der siebenbürgischen Logen.“

Br. Dr. Feiner: „Tagung des zionistischen Aktions-Komitées in Jerusalem.“

Br. Dr. Deutsch: „Ziele und Zwecke des Ordens.“

Br. Dr. Ritter: „Referat über die Präsidial-Sitzung der A. G. der siebenbürgischen Logen vom 6. Mai 1934.“

Br. Dr. Révész: „Aus welchen anthropologischen Elementen bestehen die Juden.“

Br. Ing. Steckl: „Die Londoner Konferenz der A. G. der ausseramerikanischen Logen.“

Br. Dr. Feiner: „Referat über die Präsidial-Sitzung der A. G. der siebenbürgischen Logen vom 22. Juni 1934.“

Br. Dr. Deutsch: „Referat über die Einweihung des neuen Logenheime der w. Orient, Cernăuți.“

Br. A. Klein: „Die Programme der A. G. der siebenbürgischen Logen.“

Br. Dr. Feiner: „Die Beschlüsse der A. G. der ausseramerikanischen Logen vom 4. Oktober 1934.“

Die Arbeit der Loge hat eine kurze Unterbrechung erfahren, weil sie ert Ende Október das neue Heim beziehen konnte, worauf die etwas geringere Anzahl der Sitzungen zurückzuführen ist.

Die Loge war wieder bestrebt, das seinerzeit von ihr ins Leben gerufene jüd. Casino, dem infolge des Mangels eines geeigneten Lokals, die Auflösung gedroht hat, zu erhalten und aus diesem Grunde hat sie mit dem Casino zusammen das gegenwärtige Lokal gemietet, welches, was zugegeben werden soll, den Anforderungen eines Logenheimes nicht ganz entspricht, aber gemietet werden musste, um die Fortexistenz des Casinos zu sichern.

Wie in jedem Jahre, wurden auch heuer während den Ferien Zusammenkünfte veranstaltet, welche gut besucht waren und den hierweilenden Sommergästen Gelegenheit gaben, mit der Loge in Fühlung zu treten und wir wollen erwähnen dass Br. Grossvizepräsident Adolf Schwarz und Br. Oberr. Djain aus Bukarest, regelmässige Gäste waren.

Um auch den in Sibiu lebenden Brüdern Gelegenheit zur Teilnahme an einer Sitzung zu bieten, wurde die letzte Sitzung vor den Ferien in Sibiu abgehalten in der Reise dorthin beteilte sich die ansehnliche Zahl von 14 Brüdern, welche vom Ausflug nach Sibiu restlos befriedigt waren und wir wollen bei dieser Gelegenheit die besondere Aufmerksamkeit der dortigen Brüder hervorheben, mit welcher sie die Sitzung und die daranschliessende gesellige Zusammenkunft vorbereitet haben, welche wohl allen, die sich an dem Ausflug beteiligt haben, in angenehmer Erinnerung bleiben wird.

Am 22 Oktober wurde der 75. Geburtstag des h. w. Ordenspräsidenten in einer Festsitzung gefeiert, er selbst vorher brieflich beglückwünscht.

Bei der Einweihung des neuen Logenheims der w. Orient war, infolge Verhinderung des Präsidenten, Br. Dr. Deutsch mit der Vertretung der Loge betraut und es gereicht unserer Loge zur besonderen Befriedigung, dass Br. Dr. Deutsch nicht nur unsere Loge in würdigster Weise vertreten hat, sondern durch seine glänzende Tischrede eine bleibende Erinnerung in Cernăuți hinterlassen hat.

Die karitative Tätigkeit der Loge beschränkt sich auf einige Aktionen im Rahmen unserer A. G. der siebenbürgischen Logen und es wurden der Mensa in Cluj Lei 10.000, der Bözödujfaluser Ger-Cemeinde Lei 3000, gewidmet und über-dies das Studium eines begabten Studenten im Ausland, subventioniert. Weiters werden der A. G. für den Kultur-Fond Lei 12.000 und für Schulbücheraktion Lei 4000 abgeführt werden.

Schliesslich hat sich die Loge auch an der Todesfall-Aktion der A. G. der siebenbürgischen Logen beteiligt und es ist auch, nebenbei bemerkt, ein Antrag unserer Loge für die Regelung dieser Todesfallbeiträge, zum Beschluss erhoben worden.

In der Ansehung des stätigen Fortschreitens der wirtschaftlichen Krise, unter welcher natürlich auch die Brüder leiden, oder vielleicht in Zukunft noch ernster hergenommen werden könnten, hat sich der Präsident bestimmt gesehen, in der Loge selbst die grösste Sparsamkeit walten zu lassen und alle erübrigten Gelder in einem Fond zu sammeln, aus welchem in bestimmten Fällen, Brüder darlehensweise Aushilfe erhalten sollen und wir können mit

Befriedigung feststellen, dass es uns gelungen ist, diesen Fond zu schaffen, dessen Statuten festzulegen und ihm, wie es aus dem Kassenbericht vorgeht, mit Ablauf des Jahres, den für die Verhältnisse der Loge sicherlich ansehnlichen Betrag von cca Lei 40.000 zu weisen zu können. Wir hoffen, dass auch die Zukunft die Möglichkeit geben wird, den Fond stätig aufzufüllen.

Wenn wir, unseren Bericht abschliessend, noch hervorheben wollen, dass in unserer kleinen Juden-Gemeinde, die Aufrechterhaltung der Loge eine besondere Schwierigkeit bildet, so können wir doch mit Genugtuung feststellen, dass sich das Logenleben konsolidiert und das Verhältnis der Brüder untereinander so weit als möglich vertieft hat und wir wollen der Hoffnung Ausdruck geben, dass sich auch im künftigen Jahre in diesem Belange Fortschritte erzielen lassen werden, welche ausser den bisher erreichten materiellen Konsolidierung auch die Vertiefung der die Brüder verbindenden Bande zeitigen wird, um auch hiedurch den Zielen des Ordensgedankens näher zu kommen.

Z S I D Ó V I L Á G

MAIMONIDESZ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az egész világ zsidósága már is megkezdte a híres *Rambam*, Maimonidesz nyolc száz éves centennáriumának ünnepségét. Március 30-án lesz 800 éve, hogy a középkor e híres univerzális zsenije megszületett. A zsidóság őt mint a talmud nagy kommentátorát ismeri, de mint bölcsész, orvos is jelentős volt és egész százada szellemiségére kihatott.

Keresztények és arabok tisztelettel ejtik ki a nevét és bizonyára részt fognak venni a centennárium megünneplésében. Részt vesz Spanyolország is hivatalosan, amely Torquemada századában annyira üldözte a zsidókat és földön futóvá tette.

Maimonidesz szegény családból született és csakhamar óriási gondok neheztek a vállára. Spanyolorzágnak azon a vidékén született, amely a mór uralom alatt egyformán üldözött keresztényt és zsidót és áttérésekre kényszerítette. Maga az ifju Maimonidesz is szinleg áttért, de nem bírta el a hazugságot, kivándorolt és Jeruzsálembe utazott. Jeruzsálemből Kairóba költözött át, ahol csakhamar Saladinnak, a szultánnak lett háziorvosa. Udvari orvos és főrabbi — külső sikerek övezték, hatalmas tekintélyre tett szert és neve messze földön híres lett. Maimonideszt azonban nem érdekelte a külső siker. Neki az kellett, hogy meglegyen a belső nyugalma, hogy hozzá láthasson a talmud tanulmányozásához. Első tudomá-

nyos könyve 33 éves korában jelenik meg. E könyvet arabul írta, a címe: Sziradzse (világosság) és ez a misnának a kommentárja volt. Ez is tele volt olyan kitérésekkel, amelyek kommentálására csak univerzális tehetség alkalmas. Anatómiai, fizikai, matematikai tételeket kellett átvilágítani, mert a zsidóság szent könyvei az egyetemes tudás tárai voltak és ezért lehetett a zsidóságnak kikapcsolni érdekei köréből a világi könyveket.

A misna és a gemara átvizsgálása után Maimonidesz elhatározta, hogy a talmud óriási és sok tekintetben homályos anyagát megrendezi a nép számára. E gondolattól vezettetve jelent meg négykötetes könyve a Misna tora, amelyet új héber nyelven írt halahikus jelleggel. Ez az első magyarányu talmud kommentár is, amely logikusan átcsoportosítja a talmudi dialektika szövevényébe került vita-anyagot.

E művet anatómával sujtották, de ám, túlélte a kiátkozóit.

De mint említettük, igaztalanok volnánk, ha Maimonidesz személyét és munkásságát csak ezeken a kommentárokon keresztül ítélnénk meg. Mint bölcsész is nagy volt, *előfutárja Bergsonnak*, amennyiben az *intuición* tanát első ízben dolgozta ki. A *tévelygők útvesztője*, — ez az a mű, amelyet a keresztény filozófusok is rendkívül nagy érdeklődéssel fogadtak. Ha más mű nem is, de ez az arisztotelizmus gondolatvilágát megnevesítő mű egymagában alkalmas lenne Maimonides emlékének fenntartására. Viszont ami orvosi kiválóságát illeti, jellemző reá, hogy a marokkói orvosi iskola egyik munkáját az első díjjal tüntette ki. Mint orvostudományi író szakkönyveket írt a hemoriadákról, az asztmáról, a melankoliáról, kimutatva számos idegbaj természetét.

Mint ember, teljesen, befejezett, harmónikus lény volt, aki mindig csak a jót gyakorolta és hivatásához hiven szerzetesi szegénységben élt. *Hirdette a türelmességet* nemcsak a zsidó valláson belül, de más vallások frontján is és így az akkori idők szellemének megfelelően a *humanizmusnak* volt korai előfutárja.

Egy görög zsidó írónak, *Cabilinek*, nemrégiben jelent meg Athénben egy filozófiatörténeti könyve, melyben a zsidó gondolat szellemtörténetének a rajzát adta. A könyv idézi Maimonidesz egyik tanítványának Josef Akminnak a mondását, amely szerint a kortárs megírja, hogy „Mózesből Mózesig nem született olyan valaki, mint ez a Mózes”. Bizonyára a B. B. szervezeteknek alkalmuk lesz március végén külön is megünnepelni a zsidó gondolat e nagymesterét. De már most helyesnek tartjuk felhívni a figyelmet erre a jelentős évfordulóra.

Irodalmi jegyzetek

Saul Saphir jiddis nyelvű *Maimonides-regényt* irt, amely amerikai zsidó lapokban jelenik meg először.

Mark Rosumny lettországi zsidó író *Mendelev „Auf Moschiachs Spuren“* című elbeszélése nyomán népszinművet és librettót irt, amely a „jiddis színház apja“-nak, *Abraham Goldfaden*nek, az élet-történetét eleveníti fel. Mindkét darabot *Mark Larvy* zenésíti meg.

Madame Fabry francia archeológusnő *Salamon királyról* irt könyvet. Ezt a tudományos munkát *N. Politis*nek, volt népszövetségi elnöknek és neves görög politikusnak az előszava teszi szenzációssá. Ez az előszó ugyanis a zsidó imperializmust teszi beható tanulmány tárgyává. *Salamon király* zsidó imperiálizmusát, amely annak idején a „zsidó nagyhatalmat“ megeremtetette.

A moszkvai, charkovi, kiewi és minszki zsidó könyvkiadóknál az elmúlt évben 2,609.700 nyomtatott jiddis könyv jelent meg, ezek közül 1,185.000 tankönyv.

A *vilnai szintársulat* Varsóban vendégszerepel. A szintársulat különösen a „*Kiddusch Hasemmel*“ *Schalom Aschnak* egy régebbi darabjával, amely a délorosz pogromok idejében játszódik, ér el nagy sikereket.

Dr. Zemach Schabad, a nagynevű zsidó folklorista, a napokban Vlnában elhunyt. A nemcsak hazájában népszerű nagy zsidó férfi, mint író, tudós, gyűjtő, de különösen mint a jiddis nyelv és irodalom folkloristája szerzett magának nagy érdemeket. A „*Jiddisches Wissenschaftliches Institut*“ (IWO) alapítói közé tartozott és éveken át kiadója volt a népszerű „*Wilnaer Sammelbücher*“-nek. — Temetésén ötvennél több zsidó belföldi és világszervezet képviseltette magát. A vilnai hitközség diszszirhelyen temettette el nagy halottját.

Gerson Stern: „*Weg ohne Ende*“. Ein jüdischer Roman. *Erich Reiss Verlag, Berlin*.

Egy a szó többszörös értelmében jó zsidó, a szó többszörös értelmében jó regényt irt. Egy érett ember, aki nem hivatásos író és nem hivatásos tudós, úgy irta meg ezt a „zsidó regényt“, hogy ettől kezdve hivatott és neves írónak kell, hogy számítson. A zsidó irodalom, Középeurópa 18. századbeli politikai és gazdasági viszonyainak ismerete, de legfőbbképpen a zsidó ember és a zsidóság iránti mély szeretete mintegy hirtelen elhivatottsággal táratták fel vele ezt a hatalmas időszakot, — kezdve egy 1720-beli kis német városka leírásán, amely zsidókat telepít le, hogy később szorongathassa őket, a fojtott levegőjű, tarka talmudi disputáktól hangos frankfurti „zsidó uccán“ és Dessau székvárosának udvari tényezőin át, a prágai ghettóig, amelyben egy külön zsidó primátor kormányzása alatt 20.000 zsidó él és 1745-ben egy pogrom után kiül-

dőzik őket. Ennél a kiüldözésnél pusztul el Perez, a fiatal előimádkozó, egy szent és mindig segítségre kész ember, aki a hajdani kis német városbeli hitközség megalapítójának volt a fia. Ez az időszak azonban, telve megrázó eseményekkel és az akkori Közép-európa különböző rétegeinek vezető és tipikus alakjaival, csak háttér, amely előtt a zsidó élet kiolthatatlan lángja lobog. Különböző formákban hevül és lobog a különböző zsidó regényalakokban és az egyre keményebb stílust öltő könyv megmutatja rajtuk keresztül, hogy azok az idők, amelyeket mint a zsidóság pusztulásának korszakát szoktak jellemezni, tulajdonképpen az ellenállás és a jövőre való edző megújulás korszaka volt. Mert „a végnélküli út”, amelyet a könyv kezdeti ideje óta a befejezési időn is túl jár a zsidóság, a megszilárdulás és a tisztulás útja.

Szeretettel hívjuk fel a nagy világsikert aratott könyvre a tv-ek figyelmét. Ára kötve 6.80 RM, füzve 5.50 RM. Megrendeléseket szemlénk kiadóhivatala szívesen közvetít.

Kulturharc a palesztinai hebraisták és jiddisták között

A varsói „Literarische Blaetter” című jiddis hetilap több cikkben foglalkozik a Tel Avivban ismét kiéleződött kulturharcral, amelyet a hebraista irányzatú szervezetek a jiddis nyelv használata ellen indítottak. Neves jiddis írók, mint Perez Hirschbein, H. Leiwik, Opatoschui, stb. értekezésben tiltakoznak a reakciónak bélyegzett agitáció ellen és felvetik a kérdést, mit szólnának hozzá az agitáció hősei, ha azok az államok, amelyekben a zsidók szétszórta élnek és egy eleven jiddis kulturát művelnek, magukévá tennék álláspontjukat és szintén megakadályoznák a zsidókat a jiddis nyelv használatában. Az ügyel különben a varsói Pen-klub is foglalkozott, amelynek e tárgyban tartott ülésén L. Malach, N. Meizel, N. Prilutsky szólaltak fel, akiknek indítványára a Pen-klub a következő határozatot hozta: „A varsói jiddis Pen-klub gyűlése mély elkeseredéssel értesült a jiddis nyelv ellen Palesztinában kiújult szisztematikus üldöztetésekről, amelyek azon személyek elleni bojkott-aktusokká és fizikai tettegességekké fajultak, akik a jiddis nyelv és tömegkultúra jogáért küzdő intézmények élén állanak. A Pen-klub megbélyegzi a palesztinai héber sajtó magatartását és elítéli a palesztinai hebraista ifjúság bojkott-fenyegetéseit és akciót, amelyek a „NeiWelt” című jiddis lap szerkesztői, kiadói és terjesztői ellen irányulnak. A Pen-klub megbélyegzi a telavivi tanács magatartását a zsidó tömegek nyelve ellen, amelyet egyszerűen „zsargon”-nak bagatellizált. A jiddis nyelv Palesztinában való üldözése fegyverül szolgálhat az antiszemiták és reakciók kezében a különböző országokban lakó zsidó tömegek nyelve és kultúrája ellen.” A határozat végül szimpátiát fejez ki a jiddis nyelv palesztinai művelői és a túlzott sovinizmus üldözöttjei iránt.

ORIENT DISZTRIKT

Az Orient disztrikt negyedévenként megjelenő szemléjének mult évi utolsó száma a konstantinápolyi páholy által báró Rothschild Edmund emlékezetére tartott nagyszabású gyászüléről számol be, amelyen a páholy tagjain kívül a nővérek, valamint a zsidó társadalmi egyesületek képviselői is megjelentek. Elsőnek Marcel Franco alelnök tv. beszélt, aki az elhunyt nagy férfit emberi kvalitásait méltatta, majd J. Niego nagyelnök tv. emelkedett szólásra, aki Rothschild Edmund báró életrajzát, alkotásait, a kultura és a philanthropia terén szerzett érdemeit ismertette rendkívül nagyhatású beszédben. — Prof. Ábrahám Galanté tv. a sam-souni (Amisus) zsidóságról közöl a szemlében igen érdekes leírást. — Dr. Márkus tv. az aktuálítások felett tart revüt, amelyben részletesen ismerteti a „Cion bölcséinek jegyzőkönyve“ ügyében beindított bázei pert és méltatja Sir Moses Montefiore emlékét halálának 150. évfordulója, valamint Alfred M. Cohen tv-nek, a Rend nagyelnökének életét és alkotásait 75. születésnapja alkalmából. — A Rend halottai közül Alexander Hecht bécsi nagytitkár tv., Dávid Bauer konstantinápolyi, Joseph Cohen és Victor Galimadi konstantinápolyi tv-ek emlékére közöl megleghangu nekrológokat a szemle. — Georg Herlitz jeruzsálemi tv-nek a berlini nagypáholy szemléjében megjelent cikke nyomán az Orient disztrikt organuma betekintést ad Palesztina tudományos életének fejlődésébe, amely az utóbbi időben számos kiváló tudós bevándorlásával hatalmas újabb lendületet vett. A jeruzsálemi egyetemen működő tudósok közül különösen a Dávid Yellin, Harry Torczyner, J. W. Epstein, Raw S. Assof, Sámuel Klein, E. Suenik, Josef Klausner, Fritz Baer, Hugó Bergmann, Gerhard Scholem, Arthur Ruppín stb. neveit emeli ki a beszámoló. — Külön kis cikk foglalkozik — ugyancsak a berlini nagypáholy szemléje nyomán — a nyomtatott imakönyvek történetével. Ebből megtudjuk azt az érdekes kulturtörténeti adatot, hogy már a 15. században szinte általános volt a nyomtatott imakönyvek használata a zsidóknál. — Max. J. Kohler tv., a nagy amerikai jogtudós és philanthrop elhunytá alkalmából a szemle kivonatossan közli az amerikai Bnai Brith Magazin-ban Ábrahám J. Elkus, Bernard G. Richards valamint Alferd M. Cohen nagyelnök tv. tollából megjelent megemlékezéseket és méltatásokat. Az elhunyt Max. J. Kohler tv-t az Egyesült Államok egyik legjobb jogászának tartották, aki különösen naturalizációs és emigrációs ügyekben tett nagy szolgálatokat a zsidóságnak. A szociális és philanthropikus munka terén Louis Marshallnak, Elkus bírónak és más amerikai vezetőegyhéniségeknek volt munkatársa. Aktív tényezője volt az amerikai BB-nek, a báró Hirsch-alapítványnak, a Hiasnak, stb. Max J. Kohler tv. ugy a történelem, mint a jog terén igen értékes tudományos munkásságot is fejtett ki. Számos önálló műve jelent meg és munkatársa volt a Jüdische Enziklopedie-nek is. — A külföldi szemlék tartalmának ismertetése és rövid hírek közlése után az Orient disztrikt szemléje Henry Askenazinak a konstantinápolyi páholy ifjúsági szekciójában megtartott beszámolóját közli az Alhalel alap működéséről. Ennek az alapnak a vezetősége szegénysorsu elemi iskolai tanulók tanításával foglalkozik, esti kurzusokat rendez és tankönyvellátásban részesíti a zsidó liceum szegénysorsu növendékeit. Henry Eskanazi megleghangu zárószavakkal fejezi be a beszámolót, amelyben az ifjúsági szekció egyéb munkáját is méltatja és háláját fejezi ki a konstantinápolyi páholyoknak az ehhez nyújtott támogatásáért.

A berlini nagypáholy szemléje egy idő óta két havonként jelenik meg. Tradícióhoz híven az októberi számot, amely ezalkalommal egyben novemberi szám is volt, a Rend alapítási hónapjának emlékezetére ünnepi számként adta ki a nagypáholy és a 75. születésnapját ünneplő Alfred M. Cohen tv-nek, a Rend nagyelnökének dedikálta azt. A Jozef Israels és Moritz Oppenheim-reprodukciókkal és egyéb illusztrációkkal díszített ünnepi szám „A zsidó ház, mint a zsidó élet megújulásának erőforrása” gyűjtőcímet viseli és a következő cikkeket tartalmazza: Dr. Leo Bäck nagyelnök tv. üdvözlését a VIII. disztrikt nevében Alfred M. Cohen tv-hez, — Roosevelt, az Egyesült Államok elnöke, köszöntő sorait Alfred M. Cohen tv-hez, — E. Finkel tv. bevezető cikkét az ünnepi számhoz, — Dr. Leo Bäck nagyelnök tv. „A zsidó ház” című cikkét, Anna Lewy stettini nővér „A zsidó ház mint a megújulás erőforrása” című essayét, — Dr. Meier Spanier tv-nek a 128. zsoltárról „A ház boldogsága” címen írott fejtegetését, — az „Esches Chajil” kezdetű költeményt, amelyet tudvalevőleg Salamon „Mislé” című könyvéből vett át a liturgia, M. A. Klausner fordításában, — Else Rabim breslaui nővér tanulmányát „A zsidó ház kulturális jelentőségéről”, — a „Schalom alechem” költemény német fordítását, — Ábrahám Löb tv. „A zsidó ünnepek a zsidó házban” című cikkét, — Moritz Werner tv. „A zsidó ház mint nevelőfaktor” című tanulmányát, — Rahel Wischnitzer—Bernstein nővér „Művészet és művészetápolás a zsidó házban” című cikkét, — Erna Stein nővér, a berlini zsidó múzeum vezetője, tanulmányát a zsidó ház szerepéről a művészetben, — Magnus Dávidsohn tv. „Zene és zeneápolás a zsidó házban” című cikkét, — Fritz Engel tv. „Ősök és unokák” című történeti tanulmányát az 1870—1890 körüli zsidó házról, — Erika Löwenstamm „Az ifjúság a szülői házban” című fejtegetéseit, — „A zsidó ház az idegenben” című cikket és végül dr. Ludwig Dávidsohn tv. „A zsidó ház az új irodalomban” című tanulmányát.

Csak tartalomjegyzék szerien ismertethettük itt ezt a rendkívül gazdag anyagot, amely azonban feltétlenül érdemes és alkalmas arra, hogy előadások keretében behatóbban foglalkozzunk vele páholyainkban.

A decemberi szám dr. Arthur Löwenstamm exelnök tv. „A rendi élmény” című tanulmányát hozza vezető helyen. Ebben a tanulmányban dr. Löwenstamm exelnök tv. kifejti, hogy az életszemlélet nemcsak tudományos faktorokból képződhetik. Az életnek és tudásnak érzelmi, ösztönszerű, biológiai felfogása alapvető minden szemlélet számára. Így a Rendünkkel való szellemi egybekapcsolódás is csak annak a számára lehet teljes, aki meg is éli ezt. Aki a páholyközösséget szórványos látogatásokon keresztül akarja megismerni, az hibás fogalmat kap és elégedetlen marad. És ez az elégedetlenség nem lesz azonos azokéval az ideális gondolkodókéval, akik az elért fok fejlesztésére törekednek. A rendi élmény első tartalma maza az ember, aki apró célszerűségi és szükség-szerű napközi munkáin túl lelkének kibontakozására, jóságának megvilvánulására, szellemének emelkedésére törekszik a páholyban. A második élménvtartalom a zsidóság. Emberségünk tartalmát és formáit a Rend zsidó milieuje határozza meg. A mi rendi közösségünkben, amely tudatosan követeli meg a zsidó milieu homogenitását, azoknak a zsidóknak sajátos atmoszférája érezhető, akik a hivatás, vallási szemlélet, világnézet és képzettség elválasztó korlátjain túl egyazon ideál szolgálatában állanak és nyílt szívű ítélkezéseikkel párhuzamosan őszinte önkritikát is gyakorolnak. A modern ember számára, aki tulfejlődött a mult lírikus, szubjektív tipusán, de még nem találta meg a kiegyenlítődet a maga-

nyosság és a társas élet között, a Rend adja a keretet és fejleszti ki benne az önérdéknélküli érdeklődést embertársai, a közösség iránt. A Rend a zsidó erkölcsiség centrumából ad áttekintést az életéről, kizárja tehát az egyoldalúságot és partikulárizmust. Meg kell nyílniok a lélek forrásainak, a szép és jó iránt lelkesedni tudó szívnek, hogy a Rend lényegét ne csak az értelem, hanem az élmény mélységével is átéljük.

Dr. Arthur Löwenstamm exelnök tv-nek a fentiekben vázlatosan összefogott tanulmánya után dr. Sámson R. Hirsch tv. „Gondolatok a mi közösségünkéről” című több fejezetből álló cikkét közli a német szemle decemberi száma. E cikkben a német zsidóságból végbemenő forrongó átalakulásról, a fiatal generációnak a létért folytatott harcáról, a zsidó közösség lényegéről, a zsidó gondolkodás és a gettogondolkodás közötti különbségről, a sorsközösségből eszmei közösséggé való fejlődésről ír rendkívül érdekes, mély gondolatokat a szerző, akinek cikkéből az utolsó fejezetet szemlénk jelen számában közöljük.

Helmut Galliner tv. Schiller születésének 175. évfordulója alkalmából „Eszme és valóság” címmel ír cikket a szemlébe. A cikkben kiemeli a szerző, hogy a Schiller-ünnepség nemcsak arra emlékezteti a zsidóságot, hogy a nagy költő a szabadság dalát énekelte a gettó zsidójának, hanem a gondolat és cselekvés egységére is.

Heinemann Stern tv. a zsidó pedagógiáról ír időszerű és a németországi zsidóság viszonyaihoz alkalmazkodó, de nálunk is nagy figyelmet érdemlő tanulmányt, amely a zsidó nevelésügy lényegi kérdéseivel foglalkozik.

A német zsidóság birodalmi képviselőjének a zsidó ifjúsághoz intézett felhívása után az egyes németországi BB-páholyok és tv-ek alkalmi ünnepségeiről emlékezik meg a szemle. Ebből a rovatból megtudjuk, hogy a stettini páholy október 7-én ünnepelte fennállása 50. évfordulóját, míg a breslaui Lessing-páholy január 5-én és a gleiwitzi Humanitás-páholy január 6-án jubilálták ugyancsak 50 éves fennállásukat. A két utóbbi ünnepségen dr. Leo Baeck nagyzelnök tv. is résztvett. — Meleg hangú méltatásban emlékezik meg a szemle Minna Schwarz nővér 75. születésnapjáról. „Minna Schwarz nővér neve — írja a szemle — elválaszthatatlanul egybeforrott szerető odaadásának műveivel: a berlini páholyok nővérszervezetének csecsemőotthonával, a Minna Schwarz-otthonnal, az oberrochowitzi üdülőteleppel és számos más intézménnyel, amelyek emberszeretetét és munkakészségét élvezik.” — Hasonlóan meleghangú megemlékezés méltatja dr. Willy Seeligsohn exelnök tv. érdemeit 70. születésnapja alkalmából. Seeligsohn tv. több mint 20 év óta tagja a Rendnek és csaknem 12 éven át résztvett a disztrikt vezetésében is. Magas kora dacára is még mindig aktív résztvesz a Zentral-Wohlfartsstelle der deutschen Juden vezetésében. Sokoldalú szociális tevékenysége mellett tudományos és szellemi munkát is végez és ma is irányító szerepe van a berlini BB-életben. — „In memoriam” rovatában Filip Landau tv-ről, a lengyelországi disztrikt nagytitkáráról, dr. Siegmund Jampel schwedti tv-ről, dr. Leo Klemperer karlsbadi exelnök tv-ről, Alexander Hecht bécsi disz-nagytitkár tv-ről, M. Deutschländer hamburgi exelnök tv-ről, Felix Goldmann lipcsei exelnök tv-ről és Heinrich Rosin berlini egyet. tanár tv-ről közöl meleghangú nekrológokat a szemle. — Karl Schwarz tv., a telavivi muzeum igazgatója, a palesztinai kultúrtörékvésekről, Franz Aronad tv. a palesztinai mezőgazdasági munkáról írnak érdekes cikkeket. — A szemlét gazdag könyvismertető-rovat zárja be, amely az újabban megjelent zsidó vonatkozású könyvekről tartalmaz nivós recenziókat.

A múlt év novemberében tartotta meg a csehszlovákiai disztrikt a vezetőségi ülését, ezt követően pedig a közgyűlését. A közgyűlésről decemberben kiadott jelentés szemléletes képet ad arról a példa nélkül álló hatalmas, áldásos munkáról, amelyet a csehszlovákiai disztrikt vezetősége dr. J. Popper nagyznök tv-rel az élén és a disztrikt páholyai végeztek. A közgyűlésen előadott 43 oldal terjedelmű jelentés, amely ezalkalommal másfél év munkáját öleli fel (1933 áprilisától 1934 októberéig), elsősorban a Rend vezetőségével fennálló bensőséges viszonyt, a jelentési időszakban lezajlott két európai munkaközösségi ülés tárgyalási anyagát és a szomszéd-disztriktekkel való szívélyes kapcsolatokat ismerteti. A disztrikt vezetősége élénk tevékenységet fejtett ki a páholyokat érdeklő összes ügyekben, az állami munkakölcson jegyzési akciójában, a megüresedett állások nyilvántartási hivatalának megteremtésében, a Schleissner-codex (a csehszlovákiai disztrikt belső alkotmánya) egyes határozatainak reformálásában, a „Demokratie für die Jugend“ segélyakció felkarolásában, a zsidó világkongresszuson való képviselőlet kérdésében stb. Különös odaadással támogatta a német zsidók segélyezési akcióját, amely célra összesen 3,104.296 cseh korona adomány folyt be a gyűjtőszervekhez.

A segélyakció legfontosabb és legnehezebb részeként méltán tünteti fel a jelentés a konstruktív segélyt a felsorolt pénzügyi és statisztikai adatok, valamint a prágai nagypáholy és az egyes páholyok patronátusa alatti intézmények teljesítményeiről szóló adatok a testvéri munka- és áldozatkészség felemelő képét adják.

A disztrikt vezetőségének ülésén bejelentés történt arról is, hogy az amerikai konvenció nagypáholy 1935. május 4-én ül össze Washingtonban és 4—5 napig fog ülésezni.

Lilling nagytitkár tv. a dr. Zollschan tv. akciójáról számolt be, amelynek célja a faji elméleten alapuló antiszemitizmus tudományos eszközökkel való leküzdése. Az akció az utóbbi hónapokban nagy eredményeket produkált. Dr. Popper nagyznök tv. hozzászólása és kiegészítő megjegyzései után a disztrikt vezetősége körlevél kibocsájtását határozta el az akció előmozdítása érdekében a páholyokhoz.

A disztrikt vezetőségének ülése foglalkozott továbbá a rituálé módosításának kérdésével, valamint a pozsonyi Fides páholy javaslatával egy patronázsegyesület megalakítása tárgyában törvénytelen gyermekek számára.

A közgyűlésen érdekes jelentés hangzott el a prágai nagypáholy patronátusa alatt működő zsidó történelmi társaság rendkívül értékes munkájáról és beható megvitatás tárgyát képezték az alkotmány módosítására vonatkozólag beérkezett egyes javaslatok, valamint az átrétegzés és a pályaválasztás problémái is.

Egy bennünket is közelről érdeklő diskuszió folyt le a közgyűlésen az anyagi kötelezettségeik teljesítését elmulasztó tv-ek ügyében. A közgyűlés hosszas vita után elállott attól, hogy e kérdésben alkotmánymódosító javaslatot tegyen a konstitúciós nagypáholyoknak, módot talált azonban arra, hogy az alkotmánnyal összhangban levő ügyrendi szabályzat alapján eliminálhassa a nemfizető tagokat.

A pénztári jelentésből kitűnik, hogy a nagypáholy — függetlenül az egyes páholyok ily természetű kiadásaitól — egyes személyek támogatására 12.300 cseh koronát, különböző karitatív intézményeknek 35.010 cseh koronát, kulturális célokra (köztük a berlini zsidó tudományos intézetnek, a jeruzsálemi egyetemi könyvtárnak, a jeruzsálemi tanító sze-

mináriumnak, a Zollschan-akcióra, stb.) 43.106 cseh koronát adott ki. A nagypáholy hét alapot kezel (köztük a k. alap 225 ezer 852 cseh korona) összesen 1,309.323 cseh korona értékben. A nagypáholy szemléje az elmúlt évben 11.450 cseh korona fölösleget produkált.

A választás a disztrikt eddigi vezetőségének újra való megválasztását eredményezte. Eszerint a disztrikt vezetősége a következő tv-ekből áll: dr. Josef Popper nagyznök, dr. Ing. Armin Weiner és dr. Emil Wiesmeyer nagyalelnökök, Adolf Lilling nagytitkár, dr. Bohumil Stein nagykincstáros.

*

A csehszlovákiai disztrikt szemléjének decemberi száma dr. Gustav Fleischmann tv. cseh nyelvű bevezető cikke után Friedrich Thieberger tv. kritikai méltatását közli Thomas Mann „Der junge Josef“ című könyvéről, amely a „Josef und seine Brüder“ regénytrilogia második köteteként jelent meg a közelmúltban a berlini S. Fischer-Verlagnál. A regény — írja Thieberger tv. — azok közé a nagy alkotások közé tartozik, amelyek túlélnek az időket. Mint mestermű arra tanít meg bennünket, hogy emberek bensőleg közel lehetnek egymáshoz, ha mindenki őszinte hite szerint igyekszik a másikkal szemben igazságos lenni. — Dr. Emil Haim tv. a pályaválasztási tanácsadás és az átrétegzés kérdésével foglalkozik egy cikkben, amelyben rámutat annak káros voltára, hogy kritika és statisztikai adatok felhasználása nélkül fogadjuk el azokat a jelszavakat, amelyek a kereskedői és az akadémiai pályák zsidókkal való tulzsufolttságáról beszélnek. — Fritz Kornisch tv. „Was können wir tun?“ című cikkében az antiszemitizmus problémájával foglalkozik, amelynek egyhitése céljából szerénységet, az érvényesülési vágy — főleg politikai téren való — leküzdését várja el a zsidóktól. — Dr. Karl Moser tv. a megb. Dr. Leo Klemperer tv-t, a „Karlsbad“ páholy volt elnökét parentálja el igen megleghangu nekrológhban. Dr. Klemperer exelnök tv. mint orvos, zenész és minden zsidó ügy előmozdítója egyaránt nagy volt. Orvostudományi munkásságának honorálásaképpen a karlsbadi orvosegyesület elnökévé választotta. Mint zenész megalapítója és aktív tagja volt a karlsbadi kamarazene-egyesületnek. Emellett az egyházi zenének is egyik leglelkesebb művelője volt, amiért a karlsbadi hitközség tiszteletbeli vezetőtagjává választotta. Dr. Klemperer tv. 40 évvel ezelőtt lépett be a Rendbe és hét ízben viselt elnöki tisztséget. „Über Ziele und Zwecke des Ordens“ címen propagandairatot is adott ki, amely a csehszlovákiai tv-ek körében nagy elterjedtségnek örvend. Dr. Klemperer tv. egyik legjobb ismerője volt a ma annyira napirenden lévő faji kérdésnek, amelyről számos tudományos előadást tartott. — A szemle Ing. Alois Königstein és Siegmund Gold exelnök tv-eket parentálja még el méltató megemlékezésekben.

AUSZTRIA

A dr. Arnold Ascher exelnök tv. szerkesztésében megjelenő ausztriai BB-szemle decemberben lett tiz éves. 1934. december 19-én, az ausztriai disztrikt akkori nagyznökének, Prof. dr. S. Ehrmann tv-nek 70. születésnapján jelent meg több éves szünetelés után mintegy ünnepi ajándékképpen a reorganizált szemle első száma, a disztrikt hálájának kifejezésül aziránt a tv. iránt, aki a szemlét 1897-ben mint első szerkesztő utnak indította és 1905-ig egyedül, majd pedig a háboruig dr. W. Löwy exelnök tv. segítségével szerkesztette. Az ausztriai szemle évfolyamai nemcsak a disztrikt, hanem az egész Rend kulturális és szociális életének tükrre és gazdag forrása.

Dr. Desider Friedmann tv-t, a bécsi hitközség elnökét, az osztrák köztársasági elnök az államtanács tagjává nevezte ki tiz évi időre. Fried-

mann tv., aki 1917 óta tagja a „Wien“-páholynak, mindig tevékeny részt vett a Rend életében. — Prof. dr. Frankfurter tv-t, aki 1920 óta tagja a bécsi „Wahrheit“ páholynak és 1926-ban elnöke volt páholyának, 1934 májusa óta pedig nagyalelnöke az ausztriai disztriktnek, a közelmúltban két ízben is magas kitüntetés érte. A közoktatásügyi minisztériumban viselt tanácsosi tisztségének 25 éves jubileuma alkalmából dr. Pernter közoktatásügyi minisztertől rendkívül megleghangu üdvözlő levelet kapott, amely méltatja dr. Frankfurter tv. érdemeit a nevelésügy terén. Rövidesen ezután az állami kulturtanács tagjává nevezte ki a köztársasági lenök dr. Frankfurter tv-t. — Dr. Friedmann és prof. dr. Frankfurter tv-ek az egyedüli zsidók az új osztrák államtanácsokban. — Prof. dr. Frankfurter tv. a bécsi szemle októberi számában alapvető tanulmányt írt a Rend történetéről és lényegéről. A tanulmányt jelen számunkban ki vonatosan közljük. — A decemberi szám prof. dr. Ludwig Braun nagyelnök tv-nek „Der Arzt Maimonides“ című tudományos alapossággal megírt tanulmányát közli.

ARGENTINA

A csehszlovákiai disztrikt szemléjének S. Thieberger bécsi tv. számol be a Buenos-Airesi páholyban tett látogatásáról. Thieberger tv. leírja, hogy Buenos-Airesnek kb. 3 millió lakosa van, a területe azonban háromszor akkora, mint egy hasonló számú lakossággal bíró európai városé. A házak ugyanis, különösen a külvárosokban, kicsi családi házak és ugyyszólván csak a centrumban vannak többemeletes házak és felhőkarcolók. A lakások rendőri bejelentése nem kötelező. Hitközség nincs, helyett származási országaik, vagy ritusaik szerint tömörültek a zsidók kisebb-nagyobb templomegyesületekbe. Sokan az ily egyesületeknek sem tagjai. Egyeség „chewra kadisa“ sincsen. A városnak több zsidó temetője van. Ily körülmények között nehéz a város zsidó lakosságáról pontos adatokat megállapítani. Becslés szerint 200—250.000 zsidó él Buenos-Airesben. — Ebben a dezorganizáltságban — írja tovább Thieberger tv. — természetesen BB-tvekhez és rajtuk keresztül a páholyhoz is nehéz a kapcsolatot megtalálni. Heteket töltöttem el a városban míg ez sikerült. Az „Argentina“ nevet viselő páholy elnöke Ing. Alberto Klein elzászi származású, de már itt született építész tv. A páholy tárgyalási nyelve a spanyol, a tv-ek nagyrésze azonban beszéli a német és a héber nyelveket is.

Az „Argentina“ az első BB-páholy Délamerikában. Dr. Gustav Gottschalk stuttgarti exelnök tv. alapította 1930 július 27-én, gyermekeinél való itt tartózkodása alkalmából. Az alapítási munkákban részt vettek még Leopold Hirsch frankfurti, Nissim Teubel manchesteri, valamint Dr. Isaac Garcia és Ben S. Rabbouth buenosairesi tv-ek. A páholynak ma 80 tagja van. Eddis tv. a páholy első elnöke spanyol nyelvre fordította le az angol rituálét, ez van most használatban.

A páholynak még nincs saját otthona. Az üléseket bérelt helyiségekben tartják. Emiatt — írja Thieberger tv. — hiányzik az ülésekből a nálunk megszokott ünnepélyesség. Az új tv-ek felavatása sem oly ünnepélyes, mint nálunk szokott lenni. A szertartások pedig fontosak, mert ezek tartották fenn a zsidóságot. Ezek megszűnése, illetve feladása a „jüdischkeit“ rovására való engedményeket hozta magával. Az Argentina páholy azonban még csak négy éves. Meg vagyok róla győződve, hogy a BB-gondolat iránti odaadás és az áldozatkészség, amelyet a tv-ek részéről tapasztaltam, hamarosan lehetővé fogják tenni egy saját otthon alapítását, amelyben a páholy élete ünnepélyesebbé és emelkedettebbé lesz tehető.